



7

AMATÉRSKÁ SCÉNA

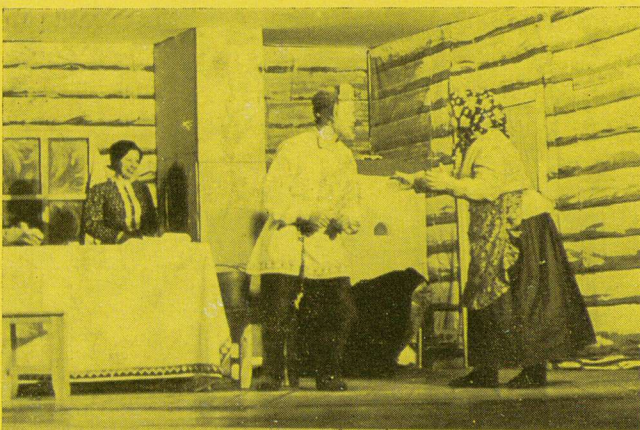
ROČNÍK 10
ČERVENEC
KČS 4

as
73

TRIBUNÁL



Běloruský autor Alexandr Makajenok napsal a četná sovětská profesionální i amatérská divadla uvedla v rámci slavných výročí lidovou hru TRIBUNÁL, pojednávající o odboji prostých sovětských vesničanů proti německým okupantům v roce 1942. Titul se již objevil vloni na svitavské přehlídce v provedení sovětského vojenského ochotnického souboru a nově na Krnovském divadelním máji v podání hostujícího souboru Amatérské lidové divadlo Paláce kultury v Nové Kachovce (chersonská oblast).



V obsazené vesnici je německým okupačním velitelem jmenován pasák Těřeško „starostou“. Rodina, žena, snacha, obě dcery a nejmladší syn ho jménem svým i jménem dalších synů, kteří bojují v řadách Rudé armády proti fašistickým útočníkům, odsoudí v rodinném tribunálu k smrti utopením. Sváží ho do pytle, jen hlava čouhá, a pak s ním diskutují. V kritické chvíli se otec tajně svěřá ženě, že nekolaboruje, leč konspiruje, neboť starostovat má z příkazu revolučního komitétu blízkých partyzánů. Žena zajde vše k partyzánům ověřit a mezitím se otec pokusí postupně přimět snachu, dcery a syna, aby ho osvobodili. Nevýhoví mu. Všichni se vyznají z lásky k němu, ale jeho domnělou zradu kategoricky odsoudí a jsou odhodláni ho usmrtit. Otec se raduje z toho, jaké sovětské občany vchoval, a vše se nakonec v dobré obrátí, když matka potvrdí stanoviska partyzánů. Vysvětlení, žel, zmeškává mladičský bouřlivák, syn Voloda, který vyhazuje do povětří fašistické a kolaborantské velitelství a sám hyne. Hra končí srdceryvným otcovým zvoláním „Volodo!“. Tragické finále samo má charakter epilogu, protože základní dramatická situace je dovršena vyproštěním otce z pytle po návratu matky od partyzánů. Jádru dvouaktové hry je laděno zcela jednoznačně komicky, ačkoli společenská atmosféra je vysoce dramatická, okolnosti tragické. Nejen otec, ale všichni jsou v nebezpečí života se strany fašistů a jejich domácích pomahačů — kolaborujících policajtů.



Sovětský soubor hrál své představení s vervou. Vynikaly představitelky ženských postav a mezi nimi na prvním místě Věra Smaginová v roli manželky Poliny. Inscenace je základně laděna ve veseloherním tónu, ale dvě krnovská uvedení se od sebe lišila. Odpolední pro publikum složené z místní mládeže a mladičských sovětských čekatelů zřejmě dokonalejším kontaktem (jazykové porozumění) a spontánnější reakcí vyvolalo zesílený akcent komický, zatímco večerní představení pojímáno jako ilustrace český přednášeného obsahu jednotlivých dějství nacházelo i vážnější dramatické tóny. Herci-amatéři s podivuhodnou jistotou zvládali scénický prostor a zejména pasáže veselé hráli velmi uvolněně a přirozeně.

V diskusi o inscenaci sami pak vysvětlili, že hru pojímají jako „lubok“ — tradiční výraz ruského náivního umění (tiskněné obrázky lidových hrubě řezaných dřevorezéb z 18. a 19. století) co do žánru, a co do ideové tematického pojetí dramaturgicko-režijního jako memento válečných hrůz a obětí a výzvu k boji proti zradě a k hrdinné věrnosti praporu.

Publikum soubor přijalo velmi srdečně a pro divadelníky se inscenace jistě stala vítanou příležitostí ke konfrontacím a úvahám — estetickým i etickým.

J. Č.



Záběry ze sovětského představení. Na prvním snímku přebírá ing. Anatolij Fomin čestné uznání za vytvoření role Těřeška



Arón Tamási: Zpěvný pták, uvádí Madáchovo divadlo v Budapešti

PŮL EVROPY V KRNOVĚ

Letošní, již sedmnáctý ročník Divadelního máje v Krnově byl obohacen o význačnou událost, kterou se ne vždy podaří při akcích zájmové umělecké činnosti v takovém rozsahu uskutečnit. Ústav pro kulturně výchovnou činnost v dohodě s pořadateli krnovského festivalu pozval do Krnova sovětský soubor z Nové Kachovky, který získal za inscenaci hry Tribunál několik cen (i cenu diváka). V řadě rozhovorů se souborem či jeho vedením, ať v Krnově, v Praze na ministerstvu kultury, nebo v Ústavu pro kulturně výchovnou činnost jsme si navzájem pohovořili o úkolech a problémech ochotnického divadla, dramaturgii v SSSR i u nás, o práci s mládeží, o nutnosti dalších, hlubších styků amatérských souborů obou států. Bylo to velmi srdečné, přátelské a oboustranně užitečné setkání.

Ústav pro kulturně výchovnou činnost využil Krnovského divadelního máje a ochoty pořadatelů i k další významné

akci. Už řadu let jednáme dílčím způsobem se zástupci socialistických zemí o možnostech jejich vstupu — my už jsme — do AITA — mezinárodní organizace amatérského divadla. Pozvali jsme proto do Krnova s podporou a přispěním MK ČSR nejen zástupce všech socialistických zemí, ale i členy předsednictva AITA. Jeden celý den jsme věnovali za účasti krajského tisku a televize informacím delegátů jednotlivých zemí o ochotnickém divadle u nich, druhý den rozhovorům o úkolech a činnosti AITA a o event. možnostech členství. Hovořilo se nejen o struktuře a organizaci amatérského divadla, o jeho vnitřním členění, o systému a struktuře řízení, metodické a odborné péče, ale i o koordinaci péče státních orgánů a společenských organizací, o dobrovolných aktivech, poradních sborech, spolupráci s profesionály. Velmi zajímavé a pro nás podnětné byly informace o vzdělávání a profesionalizaci vedoucích

kádrů, o kursech a seminářích a o spolupráci s rozhlasem a televizí. Zástupci socialistických zemí informovali dále o hlavních divadelních akcích a jejich charakteru, o financování těchto akcí, o publikační činnosti a repertoáru.

Ukazuje se, že zůstáváme v leccems pozadu za našimi přáteli. Např. v Maďarsku může vést divadelní soubor jen režisér, který má k tomu oprávnění. To lze získat pro různé kategorie před zkušební komisí Ústavu lidové kultury po předběžném absolvování dlouhodobých kursů, zakončených zkouškami. Honorář režisérů je 300—1200 forintů měsíčně, vyšší honoráře určuje kategorizace (A—B—C) podle vzdělání a délky absolvovaných kursů. Podobná situace je i v jiných zemích, nehledě na SSSR, kde stovky ochotnických divadel, která nesou titul „Lidové divadlo“, mají profesionální vedení.

Přátelům z Polska, kteří věnují díky péči ministerstva kultury značnou částku na podporu zájmové organizace amatérských ochotníků (a ti zase účinně pomáhají v krajích orgánům státní správy) můžeme i trochu závidět obrovský rozmach studentského divadla s jeho netradičními a nekonvenčními inscenacemi. Bylo toho hodně, co jsme se dozvěděli. I my jsme se pochopitelně v úvodním referátu pochlubili řadou dobrých věcí a podělili se s ostatními o naše zkušenosti. Naši hosté např. velmi ocenili „Zásady rozvoje ZUC“ vydané ministerstvem kultury, školství a společenskými organizacemi jako závazné směrnice, ocenili úroveň našich souborů, počet festivalů a akcí a zájem nejen organizátorů, ale i stranických a státních orgánů a společenských organizací. Bylo to snad poprvé, kdy se sešli zástupci všech socialistických zemí k výměně zkušeností a k úvahám jak společně jít dál v ochotnickém divadle, aby vychovávalo uvnitř souboru i ven, směrem k divákovi, aby poutivě sloužilo společnosti, která mu dává podmínky a všechny předpoklady.

Zástupci AITA hovořili o úkolech a cílech této organizace sdružující na třicet států ze všech kontinentů, byla zodpovězena řada dotazů. Tato schůzka pochopitelně nezna-

mená „masový“ vstup, ale byla informačního charakteru, bude vše zváženo, konzultováno, projednáno. I to je pozitivním vkladem pro společné další jednání, více nežlo očekávat. Myslím, že účast socialistických států v této organizaci, vzhledem k úrovni ochotnického divadla, aktivitě členů souborů a podmínek, ve kterých pracují a které jim naše společnost dává, by byla cenným přínosem i možností k výraznému ovlivnění další práce této mezinárodní organizace.

Kdo se těchto jednání a celého festivalu zúčastnil:

- za SSSR soudruzi Kondjakov, Danilevič a Malygin, vedoucí pracovníci souboru z Nové Kachovky
- za MLR s. Kamarás a s. Máté z Osvětového ústavu v Budapešti
- za RLR s. Pencia, umělecký ředitel Střediska pro rozvoj lidové tvořivosti v Bukurešti
- za PLR s. Sliwonik, místopředseda společnosti divadelní kultury, Varšava a s. Pater, ředitel Studentského divadla Kalambur, Vroclav
- za BLR s. Rajkov, vedoucí odd. Ústavu pro kulturní a zájmovou činnost, Sofia
- za NDR s. Hörning, Ústřední dům kulturní práce, Lipsko
- za Jugoslávii s. Andjelic, předseda odboru pro amatérské divadlo Svazu amatérů Srbska
- za ČSSR s. Šindelář, ÚKVČ a s. Lichardová, OÚ Bratislava
- za AITA pan Lelarge, prezident AITA, Francie, pan Schreiber, generální tajemník AITA, pan Engström, Švédsko, člen předsednictva AITA, s. Matoušková, ČSSR, člen výkonného výboru AITA.

Všichni zahraniční hosté byli vysoce spokojeni nejen s výsledky porad, ale s programem festivalu i péčí, která jim byla organizátory věnována. Byla to dobrá vizitka naší společné práce, která nepochybně v budoucnu přinese své výsledky.

JAROSLAV ŠINDELÁŘ

VSTŘÍČ FESTIVALU SOCIALISTICKÝCH ZEMÍ

Dne 4. dubna 1973 se uskutečnil v Bechyni aktiv kulturně výchovných pracovníků k projednávání významného dokumentu „Úloha národních výborů v rozvoji kulturně výchovné činnosti“. (Příloha k usnesení vlády ČSR ze dne 14. března 1973 č. 57.) Na aktivu vystoupil náměstek ministra kultury ČSR dr. Josef Švagera, z jehož projevu zde citujeme pasáž o zájmové umělecké činnosti.

Redakce

Programový dokument „Úloha národních výborů v rozvoji kulturně výchovné činnosti“ klade důraz i na kultivaci estetických vztahů člověka ke skutečnosti a k umění, na výchovu uměním a rozvíjení zájmových uměleckých aktivit a tvořivosti nejširších lidových vrstev, zejména mládeže. Specifický význam zájmové umělecké činnosti na utváření osobnosti člověka se zvyšuje ještě tím, že jde o činnost, k níž se člověk rozhoduje zcela dobrovolně, na základě svého vlastního přání, motivovaného nadáním nebo jiným specifickým zájmem.

Při hodnocení vývoje na tomto úseku za uplynulá léta jsme si uvědomili, kolik úsilí tisíců aktivních amatérů ve stovkách

představení, výstav, jednotlivých vystoupení i větších přehlídek znamenalo skutečné obohacení kulturního života míst a okresů, ale i obohacení celé naší národní kultury.

Systém soutěží národních, krajských i okresních přehlídek nejrůznějších oborů zájmové umělecké činnosti ukazuje, že cesta, jak jsme ji vytyčili na Národní konferenci v Příbrami a v Zásadách dalšího rozvoje zájmové umělecké činnosti, je správná, že je třeba ji dále rozvíjet a klást nové nároky. Mám tu na mysli zlepšení ideovosti jejího obsahu, společenské angažovanosti i umělecké úrovně.

V tomto smyslu byla Celostátní pře-

hlídka zájmové umělecké činnosti v Gottwaldově, které se zúčastnily československé soubory i soubory ostatních národností žijících v Československu, jednak mezníkem, jednak novým impulsem v úsilí o cílevědomé socialisticky angažované zaměření zájmové umělecké činnosti. Toto úsilí by mělo vyvrcholit při oslavách 30. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou v roce 1975, a to v akcích doma i v našem výrazném podílu na festivalu zájmové umělecké činnosti socialistických zemí, jehož myšlenka se zrodila na přehlídce v Gottwaldově a kterou podpořily všechny delegace socialistických států.

Na květnové poradě ministrů kultury

socialistických států chceme v dohodě s dalšími zeměmi již předložit konkrétní návrhy tak, aby se festival v roce 1975 — k 30. výročí osvobození Sovětskou armádou a vítězství nad fašismem — stal přehlídkou tvořivých sil lidu socialistických zemí a vyjádřil společný boj našich národů za udržení míru, za vítězství pokroku a manifestoval naši vděčnost i přátelství k našemu osvoboditeli a první zemi socialismu — k Sovětskému svazu.

Přípravu festivalu nechápeme odděleně od řešení všech problémů, které v oblasti zájmové umělecké činnosti jsou. Naopak. Předpokládáme zvýšení pozornosti těm otázkám, jako je větší rozšíření zájmové umělecké činnosti mezi mladou generací, řešení naléhavých otázek

vzdělávání uměleckých vedoucích zájmových kolektivů, které doposud postarád systém a potřebné podmínky, dořešení otázek systematické ideové umělecké a metodické péče apod.

Nejen celá oblast kulturně výchovné činnosti, ale celé kultury a umění se za účinné podpory naší strany rozvíjí a bude rozvíjet jako cílevědomá snaha uvést v život závěry, jež přijal XIV. sjezd Komunistické strany Československa. Dokument vlády České socialistické republiky „Úloha národních výborů v rozvoji kulturně výchovné činnosti“ sleduje tento jasný ideový cíl. V každodenním našem působení budeme naplňovat v praxi jeho základní myšlenku, že kulturně výchovná činnost je záleži-

stí všech resortů, celých národních výborů, všech společenských a hospodářských organizací. Z toho vyplývá zásada sjednocování obsahu práce a sjednocování sil a prostředků. Pro národní výbory pak zvláště systematicky, plánovitě zabezpečovat kádrové, organizační a materiálně technické podmínky pro rozvoj kulturně výchovné činnosti, její jednotné řízení a účelnou koordinaci.

A nejen to. Rozhodující je tyto zásady uplatnit v práci všech zařízení a institucí, které řídí národní výbory, a věst je k tomu, aby specifickými prostředky a s využitím nejúčinnějších metod a forem práce působily na vědomí našich spoluobčanů ve vyhraněném socialistickém duchu.



průhledy

pět dní v Sofii

Byl jsem do Sofie poslán přednášet o československé divadelní avantgardě dvacátých a třicátých let. Je to období, která nemá v dějinách bulharského divadla přesnou obdobu a bulharské přátele toto téma zajímá. Už samotná volba svědčí na jedné straně o znalosti Bulharů našeho divadla a na druhé o jejich zájmu. Přednášel jsem v našem Kulturním středisku, které je v srdci Sofie, kousek od střediska

Divadlo satiry ze Sofie uvádí Molièrova Tartuffa

polského a hned vedle Divadla armády. Je to na ulici Rakovského, která je jakousi „sofijskou Broadway“, neboť tady je soustředěno hned několik divadel, divadelní kluby, řada obchodů. A večer je to také zřejmě nejrušnější ulice, asi něco jako náš Václavák nebo bratislavské letné korzo kolem Dunaje.

Samozřejmě, přál jsem si něco se o sofijském a vůbec bulharském divadelním životě dovědět. Bylo málo času. Zvlášť když chtěl člověk alespoň nakouknout do starých pravoslavných chrámů, do krásného, rozložitého kostela A. Něvského, který sice vznikl až v tomto století, ale nic si nezadá se staršími „bratry“. Byl jsem v mauzoleu J. Dimitrova, které hlídají vojáci ve starých národních krojích. Vzrušující byl výlet do nevelkého chrámu Sv. Nikoly, vzdáleného asi 15 km od Sofie, na úpatí Vitoše, místně nazývaného „Bojanská cerkev“. Jsou v něm nástěnné kresby z 12. a 13. století a patří nejen k nejstarším, ale i nejkrásnějším na světě. Neznámí lidoví malíři zde zpodobnili moderními tahy realistické kresby nejen církevní výjevy, ale i motivy světské. Důraz je na kresbě obličeje, v němž je skryto celé drama každé postavy.

Na půdě divadelního časopisu bych měl hovořit především o divadle, jenže tak jako člověk nemůže striktně oddělit zážitky z jedné cesty, ani bulharské divadlo a zvláště pak sofijský divadelní život nelze oddělit od ostatního života, kulturní tradice a národního povědomí. Neboť toto povědomí je tu hluboce a krásně zakořeněné, stále živé a věčně přítomné. V kostýmech na scéně i v oblečení na ulici. Což nevylučuje, že moderní scénický kostým je skutečně vkusný a pohledný a nebo že — na ulicích potkáme vedle starších žen v černém, většinu mladých dívek v „superminisukních“.

Setkal jsem se s řadou lidí, také s režiséry, řediteli divadel, pracovníky Svazu bulharských divadelníků, který má přes čtyři tisíce členů, mluvil jsem s novináři, kritiky atd. Všichni nebo téměř všichni věděli o nás vždycky o trochu víc, než jsem věděl já o nich. A když jsem odjížděl ze Sofie, sliboval jsem si především jedno, že se budu snažit napsat, jak škodíme sami sobě, jestliže o určité zemi máme předem své ustálené představy, sotva doplňované čerstvými znalostmi. Bulharsko totiž zdaleka není ta tradiční balkánská země, země pěstitelů rajčat a okurek. Vyspělo hospodářsky, ale i kulturně. Bulharsko zdaleka není jen Černomořské pobřeží, Zlaté písky a Varna, kde právě v době, kdy tenhle článek vyjde, má podle propozic trávit asi 400 tisíc Čechů a Slováků svou dovolenou. Bulharsko, to je dnes země, která natáčí filmy jako je vynikající, ve světě tituly poutěný Koží roh, je to země asi 45 divadel, jejíž hlavní město, zdaleka ne ještě miliónové, má 12 scén, na nichž můžete vidět repertoár svědčící o rozhledu, odvaze a patřičném kulturním



Konstantin Kocov a Dimitr Mančev v sofijské inscenaci Tartuffa

povědomí. O kvalitě bulharských operních zpěváků mluvit snad ani nemusím, ale viděl jsem třeba výstavu bulharské současné satirické kresby a moc jsem litoval, že ji nemůžeme přenést někam na Národní třídu. Má švih, vtip a nepromíjí současníkům nic!

Po přednášce na Vysoké divadelní škole bylo dotazů na hodinu a když už jsme museli končit, zůstalo ještě několik mladých lidí, kteří zřejmě byli u nás již několikrát, nebo se alespoň letos k nám chystají. V Perniku, vzdáleném asi dvacet kilometrů od Sofie, mi mladý, velice sympatický ředitel divadla Stoičev s hrдостí ukazoval fotografie z inscenace Botostroje, s níž byli před dobrými dvaceti lety pohostinsky v Gottwaldově. I tady se shromáždili herci a ptali se: které jsou nejlepší inscenace v současné Praze, kudy se ubírá naše divadlo dnes, proč u nás došlo k tak velkým posunům v kultuře kolem r. 1968, ptali se zcela konkrétně na toho či onoho divadelníka, na to či ono divadlo, jeho vývoj, padla otázka, kde hraje Lída Plachá, známá všem z Fučíkovy Reportáže. Nebylo vždycky snadné stručně a výstižně odpovědět, neboť otázek bylo mnoho a mnoho. Stejně tomu bylo v Sofii mezi divadelníky i po představeních v divadelních klubech, kterých je — nepřeháním — v centru Sofie nepočítaně. (Jsou přístupné pouze pro divadelníky nebo jejich hosty.)

Uvědomuji si, že člověk při takové cestě nutně vnímá jen detaily, mnohdy povrch, náhodnosti. Nechci také vydávat nějaká hluboká svědectví. Píši jen hrst impresí, které jsem si zaznamenal do paměti. Stejně náhodné může být to, co jsem viděl v divadlech, možná, že mi vyprávěli jen o dob-

rých hrách a o špatných mlčeli, ale i tady jsem si odnesl řadu pozoruhodných dojmů. Především dva: že bulharské divadlo se hraje živě, vtipně, na scéně většinou velmi moderně vypravené, jak jsem již řekl, v kostýmech dobře šitých a umělecky stylizovaných. Jestli si někdo myslí že bulharské divadlo trpí na nedostatek moderního cítění, že je tradiční, je prostě obětí své vlastní nevědomosti. A za druhé: dověděl jsem se asi tak o dvou desítkách nových her, z nichž nejméně pět — při velké náročnosti — může okamžitě spatřit světlo světa naší scény. (Ostatně, hned po mně přijížděli do Sofie naši mladí dramaturgové, pokud vím, řadu těchto her přivezli a jistě je uvidíme!)

Konkrétně: V Národním divadle, které se opravuje — za provozu — jsem nebyl. Ale mohu mluvit o báječné inscenaci muzikálu Člověk z La Manchy. Mohu jen upozornit na výborné komorní divadélko, prostě nazvané „199“. Mohu se steskem vzpomenout na výtečné Divadlo slzy a smích a rád bych se zmínil o vzrušující, vtipné inscenaci Molièrova Tartuffa v Divadle satiry, kde se bavilo, smálo, tleskalo asi sedm set výsostně spokojených diváků. V inscenaci Krsta Mirského, na scéně Georgije Ivanova hraje totiž řada populárních herců, z filmu i televize dobře známých (nejpopulárnější byla jistě herečka Stojanka Motafova, hrající Dorinu). S nimi se obecenstvo velkého divadla — někdo by si mohl myslet, že satirické divadlo má malý sálek, kdepak! — výborně baví na rozehráté inscenaci, v níž herci doslova vyvádějí. Hraje se o pokrytectví, o hlouposti, podlézavosti, o pitomosti každé lidské malosti. Myslím, že jubilující herec a autor, pan Jean Baptista Poquelin-Molière

by měl i po tolika letech z takové inscenace radost. A ještě něco — tedy, jako ve všech divadlech, se hrálo s chutí, živě, naplno. Snad je to i tím obrovským zájmem. Sofijská televize se sice teprve chystá na druhý program, ale tím to není, že je každý večer takový zájem o dobré divadlo. Je to prostě v tradici a v potřebě mladé generace kulturně žít. Ty desítky zájemců o vstupenky před Divadlem armády, to bych vám přál vidět. (A když maloučko odbočím, jistě nemusím dlouze popisovat, jak obrovský zájem byl o naše Playce, kteří vystupovali v rámci akce našeho kulturního střediska!)

Představení scénické adaptace románu Dimitrije Dimova (autor Tabáku) Odsouzené duše, uváděné čerstvě na scéně Divadla armády, je skutečný zážitek. Populární bulharský autor (zemřel v roce 1966 v Bukurešti) dal svým stejnojmenným dílem podnět k zajímavé, čisté, stylově vyhraněné inscenaci, na níž je vedle myšlenky hry vzrušující také tvar. Režii má mladý Asen Šopov donedávna režisér tohoto divadla, pak odešel do Burgasu, kde pracuje, a nyní si v Sofii opět zahostoval. Je to nervní mladý muž, energický, jde pevně svou cestou. Odsouzené duše jsou na pohled hrou o lásce mladé půvabné Angličanky, která si vyjede do Španělska trochu se povyrazit, k jednomu mladému mnichovi. Jenže tato, trochu dráždivá banalita, dostává nový rozměr. Ono se to totiž celé odehrává ve Španělsku třicátých let, takže do milostného vztahu, který je vyprávěn v retrospektivě, stále víc a víc vplétá své proudy kulisa tehdejšího času — interbrigadisté, fallangisté, pronacisté, republikáni atd. Vztah obou lidí tato kulisa času nejen maruší, ale i smete. Mnich, který dá nakonec přednost náboženskému fanatismu před erotikou, je svou milenkou zastřelen. A celý tento milostný motiv pohlcuje více či méně vzrušivá atmosféra doby. Po letech se mladá Angličanka setká v nějakém hotelu, docela náhodně, s bratrem svého milence (kterého

hraje týž herec). A jemu vypráví celý svůj příběh, ona, usmýkaná, drogám propadlá někdejší kráska.

Neumím vyprávět obsahy, k tomu se přiznávám. A vyprávím je zvlášť nerad, jestliže vím, že obsah sám nemůže plně odkrýt zajímavost myšlenky díla. Je to hra o lidské vášni v podmíněnosti času, hra o individuálním lidském osudu uprostřed rozhodujícího společenského dění.

Když vstoupíme do Divadla armády, celkem nepříliš velkého sálu, v němž bylo před lety kino a kde se špatně dýchá (ventilaci začali budovat), hraje z orchestrionu sladká, dráždivá hudba. Na scéně je několik surově vypadaajících dekorací, drsných materiálem a strohým výrazem. Vlevo je barový pultík s náznakem nočního podniku, vpravo je červeně potažená postel hotelového pokoje, na horizontu vzadu je průčelí kláštera, po jehož točitých úzkých schůdkách přicházejí za zvuku chorálu mniši v tmavém kápí, jdou jeden za druhým, každý drží v ruce slabě plápolající svíčku. Tuto sugestivní sekvenci překryje filmový dokument, promítaný na náhle se spustivší vysoké bílé plátno. Téměř souběžně se začíná hrát u barového pultíku, kam ze svého pokoje, v nadýchaném župánku, telefonuje bratru svého někdejšího milence, hrdinka hry, mladá Angličanka. Tak začíná první část inscenace. Rytmus, úspornost výrazu, impresivní vyjadřování, herecká jednoduchost a režijní kompozice každé drobnosti, to jsou základní znaky inscenace, o níž bych rád vyprávěl podrobněji, jenže —

Rád bych zakončil své drobné, neuspořádané poznámky bez nějakého umělého resumé. Prostě, bylo to zajímavých pět dní. Co může člověk říci víc o pěti dnech, které prožije s dobrými lidmi, když na ně za psacím strojem, s odstupem času vzpomíná?

Alen Fuchs

NA NÁVŠTĚVĚ U BULHARSKÝCH PŘÁTEL

Měl jsem to štěstí, že jsem se mohl zúčastnit v posledním březnovém týdnu letošního roku velice zajímavé divadelní přehlídky ochotnických souborů v Blagojevgradu. Toto bulharské město, vzdálené asi 100 km na jih od Sofie, zaznamenalo v posledním desetiletí prudký růst a rozmach. Jeho pohostinní obyvatelé si zakládají nejen na tom, že město je pojmenováno po významném zakladateli bulharské komunistické strany Dimitru Blagojevovi, ale oprávněně se chlubí rychlým rozvojem bavlnářského, tabákového, elektronického, strojařského i potravinářského průmyslu. Město brzy dosáhne padesáti tisíc obyvatel, a proto urychleně buduje nová moderní sídliště s bohatou obchodní sítí i početná kulturní a školská zařízení, z nichž vyniká překrásné moderní divadlo. Je pojmenováno podle revolučního básníka Nikolaj Vapcarova, jehož život, dílo i konec připomíná našeho Julia Fučíka.

Lidé zde milují divadlo, divadlu přejí řada významných kulturněpolitických činitelů — rodáků Blagojevgra-

du, kteří udržují a rozvíjejí bohatou divadelní tradici města a organizují zde „divadelní ochotnický svátek“. Blagojevgrad připomíná koncem března svou atmosférou náš Jiráskův Hronov. Pro nejlepší soubory jihozápadního Bulharska je velikou ctí zúčastnit se blagojevgradské přehlídky, i když se zde žádný vítěz nevyhlašuje a všechny soubory na závěr dostávají jen skrovné, ale vkusné jednotné upomínkové ceny.

Sotva jsem se seznámil s dalšími dvěma delegáty z Maďarska a Rumunska, kteří přijali stejné pozvání Centrálního domu národní tvořivosti ze Sofie, již se na mne sypaly otázky: Co je nového v ČSSR, koho posíláte do Blagojevgradu, co o souboru víte, budou bulharští diváci hře rozumět, a další... Teprve v tu chvíli jsem zjistil, že na přehlídce hraje rovněž soubor z ČSSR a že je to nekorunovaný vítěz festivalu vesnických souborů ve Vysokém nad Jizerou: Divadlo mladých z Vysoké Libně, který na závěr přehlídky uvede klasickou veselohru V.

K. Klicpery „Ženský boj“. Rychle a rozpačité jsem se vyhnul odpovědi a spěchal do hotelu Volha, kde nebylo těžké najít početnou skupinu veselých českých ochotníků. Při šálku dobré kávy jsem se dověděl, že za svou úspěšnou práci v minulých letech byla Libeňským dána ministerstvem kultury ČSR a ÚV Svazu českých družstevních rolníků možnost reprezentovat české vesnické divadelní soubory na blagojevgradské přehlídce, i to, že soubor přijel šťastně již den před zahájením přehlídky, že se o něj bulharští hostitelé výborně starají a že si raději zvolil snadno pochopitelnou Klicperovu komickou báchorku, která bude jistě bulharskému divákovi přijatelnější, než úspěšnou, ale pro diváka značně náročnější Edlisovu hru „Červen, počátek léta“. Spadl mně kámen ze srdce a ztratil jsem obavu, že by tento zkušený soubor zde v reprezentační neobstál. Ale to již bylo třeba spěchat na zahajovací představení a divit se, když nebylo snadné protáhnout se za pomoci milice zadním vchodem do divadla, které



Molièrův Tartuffe v provedení Divadla satiry ze Sofie

bylo doslova obleženo stovkami lidí, dožadujících se vstupu do divadla se vším jižním temperamentem.

Nemohu se podrobně rozepisovat o všech sedmi představeních bulharských souborů, které uvedly buď celovečerní hry, nebo hodinová dramaticko-literární pásma. Nejmladší kolektivy se zaměřily právě na literární pásma, snažily se hledat nové a netradiční formy interpretace a je možno shrnout, že právě jejich programy se nejvíce vyznačovaly vysokou politickou aktuálností.

Z celovečerních her mne nejvíce zaujal svérázný soubor z Gorné Orjachovice, který s kouzelnou lehkostí a brilantní režii hromadných scén, plných dováděivého veselí a škádlivého šibalství, nadchl přeplněný sál s více než devíti sty diváků klasickou veselohrou C. Cerkovského „Mladí lidé“. Prostinká fabule hry, plná furiantství a neústupnosti starých, průbojné lásky mladých i jadrné komiky svérázných vesničanů by jistě v dobrém překladu do češtiny mohla obohatit chudý repertoár našich vyspělejších vesnických souborů. Ovšem již na představení tohoto vynikajícího souboru a pak po zhlédnutí psychologicky náročné hry V. Lavrentěva „Cti otce svého“, kterou uvedl druhý večer soubor Jiřího Dimitrova ze Sofie, jsem si všimnul, že v bulharských ochotnických souborech probíhá prudké setkávání dvou interpretačních škol: starší, která si libovala ve vznosném patosu jevištní mluvy i hereckého jednání, a mladší, která již převládá a používá uvolněného civilního projevu, přirozeného a blízkého mladým lidem dnešní doby. I u diváka si získává větší sympatie oprávněně směr moderní a

tak se starší členové bulharských souborů musí urychleně přizpůsobovat, což jim, jak se zdá, činí ještě mnohé potíže.

Překvapila mne výtvarná scénická práce souborů. Výtvarníci zde učinili značný krok vpřed. Oprošťují scény od zbytečného balastu těžkých kulis, hledají nejjednodušší výtvarné prostředky, jimiž dosahují vysoké funkčnosti scény, rychlých změn prostředí i vysoké estetické účinnosti. Je třeba dodat, že jim to umožňuje dokonalé technické zařízení blagojevgradského divadla, které má nájezdni podlažní plochy, kvalitní osvětlovací a zvukový park i záviděníhodné projekční přístroje. A tak i nejnáročnější kritiku by snesla inscenace sofijského divadelního souboru, který třetí večer přehlídky uvedl málo dramatickou oslavnou ódu V. Mirčovského „Levský“. Ani výborná scéna a herecké výkony dvou hlavních postav však nezakryly hlavní vadu literárního textu, který trpěl rozvleklostí monologů a dramatickou bezkonfliktností, což režiséra Dimitra Žekova postavilo před nesmírně těžký úkol.

A pak přišel závěr přehlídky. Do posledního místečka přeplněné divadlo (na klínech matek a otců seděly docela klidně i jejich děti!) bylo zvědáváno hosty z ČSSR — na Vysokou Libeň a Klicperův „Ženský boj“. Pořadatelé uvedli v programu obsah děje jednotlivých obrazů a připravili diváka na to, o co ve hře půjde. Výborná scénická hudba, vynalézavé nekonvenční řešení scény na oválném šikmém praktickáblíčku, s kořaty, ze kterých si snadno fantazie vytvoří hned les, hned něco jiného, přenosná hadrovina změnil

prostředí stejně na práh domu nebo zasedací síň konšelů, a lehounce plynoucí krátké obrazy nenáročného žertu kouzli úsměv na tváři pozorných diváků, kteří neskrblí potleskem a uznale oceňují výbornou režii Vladimíra Dědka a nevšedně rozehrané a přitom ukázněné herecké výkony. A když závěrečnou scénu uslyšeli diváci v bulharštině, jásot a vděk byl nekonečný a vystoupení Vysoké Libně vyvrcholilo spontánní manifestací radostného přátelství. Hostitelé přinášeli na jeviště početné květinové koše, dary různých institucí, diváci tleskali a hlasitě projevovali svůj vděk českým ochotníkům, kteří přešťastni děkovali za pětidenní péči a pohostinství.

Na závěrečné slavnostní hostině provedli přední bulharští profesionální umělci v čele s národním umělcem a hlavním režisérem Národního divadla v Sofii prof. Filipem Filipovem libeňskému souboru mladých vysoké uznání. Hovořilo se o dalším rozšiřování vzájemných styků mezi ochotnickými soubory z ČSSR a Bulharska i o nutnosti dalšího sblížování a utužování internacionálních svazků s ostatními socialistickými zeměmi, ba i o potřebě vytvořit jakýsi mezinárodní ochotnický festival, který by dal možnost všem zúčastněným zemím porovnávat si vzájemně výsledky práce.

Blagojevgradský divadelní svátek nebyl naplněn jen představeními, ale též různými besedami, seminářem o ochotnické práci a zajímavým setkáním profesionálních umělců s ochotníky a se studující mládeží. Vynikající sofijské herci přednášeli básně, monologu a ukázky z úspěšné inscenace Národního divadla „Souboj století“, která zajímavě líčí události lipského procesu proti Jiřímu Dimitrovovi. Přiznám se, že účast a upřímný zájem profesionálních bulharských umělců o činnost ochotníků byl tím, čemu jsem se na blagojevgradské přehlídce nejvíce obdivoval. Jen posuďte sami: Je to u nás běžné a možné, aby na podobnou ochotnickou přehlídku (třeba i hronovskou) přijelo a na ní aktivně vystoupilo 27 předních profesionálních umělců, jako tomu bylo v Blagojevgradu? Obdivoval jsem opravdový zájem a angažovanost již jmenovaného národního umělce prof. Filipa Filipova, který od zahájení až do závěru přehlídky byl všude, kde se něco dělo, ale i neličený postoj dalších, např. národního umělce Ljubomíra Kabakčieva, který ochotníkům předvedl roli Jiřího Dimitrova, spolu se zasloužilými umělci Račo Jabandžijevem, Gančo Gančevem, Emilem Stefanovem a vynikajícími mladými herci, které u nás dobře známe z filmového plátna, Savou Čašamovem, Nikolou Nikolajevem a Vasilem Stojčevem. Také v portotě vydátně pracovali zasloužilý umělec Ivan Čipev, rektor VITIZ (naše DAMU) ze Sofie se svými docenty Dimitrem Punevem a Snežinou Panovou, která je mimochodem vynikajícím znalcem československého sportu. Poznal

jsem zde také hlavního dramaturga Národního divadla ze Sofie, která výborně uváděla besedu s profesionálními umělci, Sevelinu Gjorovou. A když denně přijížděli ještě nejpřednější kulturněpolitičtí činitelé, jako např. náměstek vedoucího oddělení pro umění a kulturu při Ústředním výboru Komunistické strany Bulharska Lubomír Panov nebo zasloužilý umělec a náměstek předsedy Komitétu pro umění a literaturu Ivan Marinov, a když denně přicházeli tajemníci straničtí a hovořili o tom, jak si práce ochotnických souborů nesmírně váží a jak jim konkrétně pomáhají a materiálně je podporují, pak jsme my, pozorovatelé, bulharským souborům hodně a hodně záviděli.

Na krátkých zájezdech za historií i přítomností socialistického Bulharska jsme vyjžděli do okolních měst, viděli nové kulturní domy a divadla (např. v Razlogu, kde si naši z Vysoké Libně rovněž úspěšně zahráli) i velkou péči kulturních pracovníků o rozvoj zájmové umělecké činnosti a aktivní vztah lidí k umění. Nesmím zapomenout poznamenat, že nás velice překvapila skutečnost, že na blagojevegradském „divadelním svátku“ návštěvníci a diváci vůbec neplatí a veškeré nemalé náklady na tuto přehlídku jsou hrazeny ze státního rozpočtu na kulturu.

Bulharští přátelé mají tedy ochotnické divadlo rádi, pomáhají mu překonávat generační problémy, váží si nadšené ochotnické práce, oceňují ji a

touží po tom, aby jejich amatérské soubory dosahovaly stále kvalitnějších výsledků v hledání netradičních forem práce i v ideově politické výchovné činnosti. Ochotníci si naopak váží péče stranických a veřejných činitelů, kteří bulharskému ochotnickému divadlu přiznávají stále větší a významnější společenský dosah a ukládají mu náročnější a zodpovědnější úkoly v ideové, morální i estetické výchově socialistického člověka.

Blagojevegradský „divadelní svátek“ prokázal, že nadšené mládí je schopno za plné podpory Komunistické strany a vydatné pomoci profesionálních umělců i kulturních institucí přivést bulharské ochotníky k ještě lepším výsledkům. TOMAŠ MILIČKA

KOLIK JE OCHOTNÍKŮ ?

Na základě podkladů členů poradního sboru pro divadlo zpracovalo divadelní oddělení Ústavu pro kulturně výchovnou činnost materiál, nazvaný **Současný stav a předpoklady dalšího vývoje amatérského divadla v ČSSR**. Postupně zveřejníme z tohoto materiálu, jenž se stal základem pro jednání oborového aktivu dne 14. 4. t. r., několik podnětných statí. Dnes přetiskujeme z kapitoly o současném stavu pasáže, pokoušející se odpovědět na otázku po počtu českých ochotnických souborů. REDAKCE

Znáčná potíž je s odpovědí na základní otázku po počtu divadelních souborů v českých zemích, po počtu lidí, kteří v nich pracují, jejich věku, sociálním složení souborů a po typu souborů. Z posledních let jsou k dispozici statistické údaje národních výborů, bohužel neúplné. Uvádíme je zde v naději, že jsou schopny ukázat hlavní tendenci vývoje.

Tabulka 1

Rok	soubory		členové		vystoupení	
	divad.	MJF	divad.	MJF	divad.	MJF
1961	4 396	?	76 910	?	13 464	?
1962	4 028	?	79 142	?	11 490	?
1963	3 814	734	71 865	11 637	10 026	9 352
1964	3 432	716	65 591	10 108	8 766	4 300
1965	2 858	368	57 132	5 389	8 749	2 850
1966	2 431	263	47 621	3 500	7 047	1 635
1967	2 402	285	45 815	3 142	7 392	1 710
1968	1 967	186	38 698	2 295	7 416	1 125
1969	1 803	132	36 285	2 052	5 591	855
1970	1 568	114	31 852	1 744	5 579	685
1970*	1 503	64	26 466	748	4 568	223
1971	1 735	341	31 702	4 262	5 748	2 262

Uvádíme ještě přehled o rozložení divadelních souborů v jednotlivých krajích dle šetření býv. ÚDLUT z r. 1970:

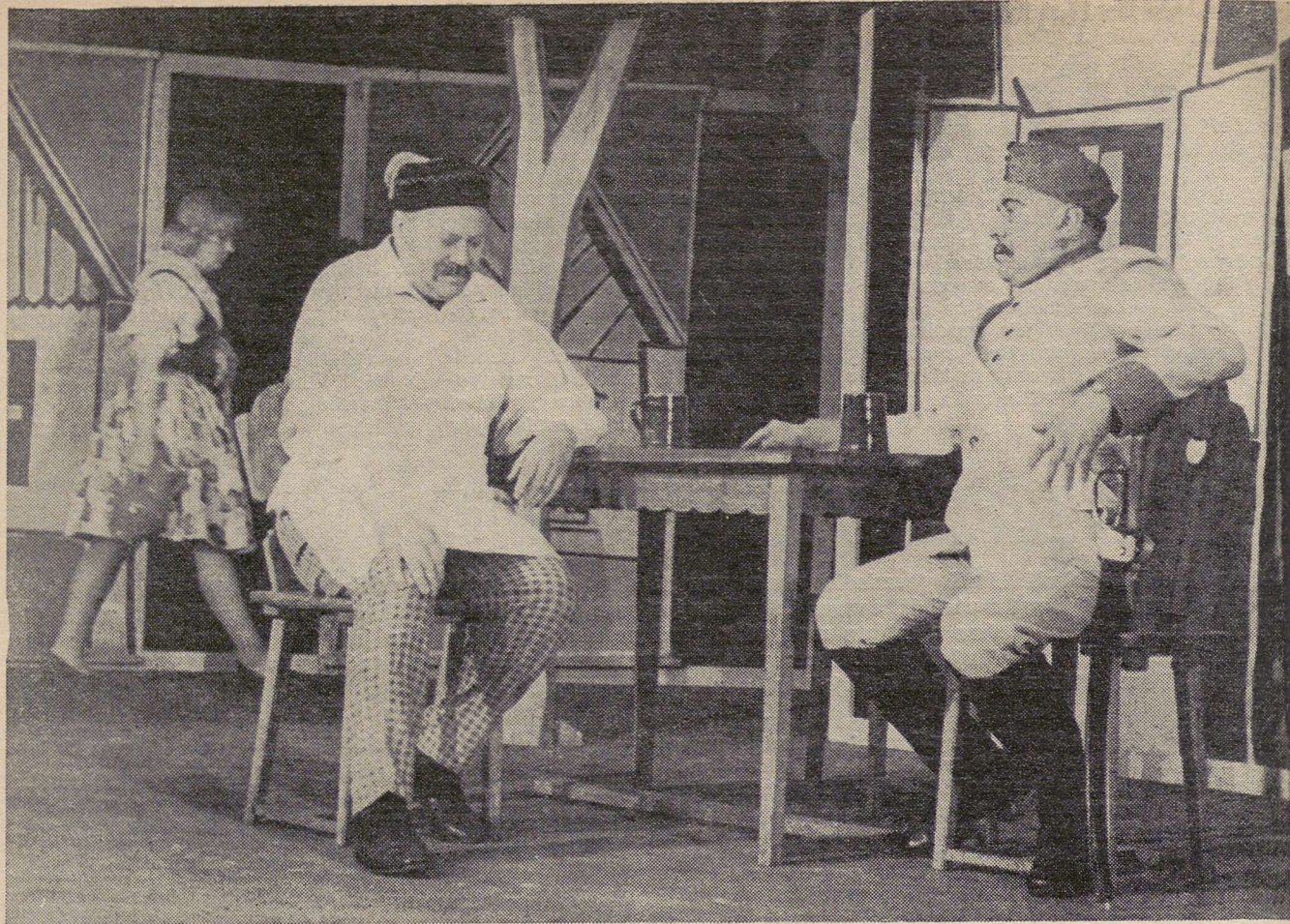
Tabulka 2

Kraj	Počet souborů	z toho dětských	členů	vystoupení
Praha	31	9	700	268
Středočeský	130	32	2429	395
Jihočeský	152	63	2314	567
Západočeský	96	29	1483	403
Severočeský	89	31	1314	266
Východočeský	207	51	4418	529
Jihomoravský	502	210	9256	1329
Severomoravský	264	106	3734	676
býv. stat. mės.	32	4	818	135
ČSR celkem	1503	505	26 466	4568

* dle kontrolní statistiky ÚDLUT — uvedeno pro srovnání

D. Baštová v titulní roli Paní Marjánky. Soubor Jiří z Poděbrad. Foto Horák





Poděbradský soubor Jiří uvádí Tylovu Paní Marjánku, matku pluku. Foto Horák

Při zpracování výsledků šetření v r. 1970 a při porovnání se stavem v ostatních oborech zájmové umělecké činnosti jsme dospěli k řadě závěrů. Divadlem se v komplexu zájmových uměleckých činností zabývá stále největší počet členů. Také podle počtu souborů je po souborech hudebních amatérské divadlo nejpočetnější. Divadelní soubory pracují ve všech okresech. Nej hustší síť souborů dospělých (ve více než 35 % obcí) byla v r. 1970 v okresech Uherské Hradiště, Gottwaldov, Nový Jičín, Karviná, Semily. Nej hustší síť byla v kraji Jihomoravském a Severomoravském, kde pracovalo také nejvíce souborů dětských. Dětské soubory tvořily v r. 1970 plnou třetinu celkového počtu. Při porovnání počtu členů v souborech s počtem obyvatel v krajích se jeví nejvýraznější rozdíly ve prospěch divadla v Jihočeském kraji, v jeho neprospěch v Praze.

Nejzákladnějším poznatkem je ovšem markantní sestupný trend — největší ve všech oborech zájmové umělecké činnosti. Uvažme jen, že v r. 1970 pracovalo ve srovnání s rokem 1961 pouhých 35 % souborů (při tom v r. 1961 již pracovalo podstatně méně souborů než v polovině padesátých let). Samozřejmě vzniká otázka, zda se tento úbytek souborů již zastavil — nebo zda pokračuje a smaže během několika dalších let amatérské divadlo z mapy české kultury. Bohužel z let 1971 a 1972 máme statistiky jen dílčí. Někde zřejmě úbytek pokračuje, např. v novojičínském okrese, uváděném dle statistiky z r. 1970 mezi nejbohatšími, pracuje v současné chvíli toliko šest souborů. Na druhé straně máme zase k dispozici vzorně vypracovanou statistiku Severočeského kraje, z níž vyplývá, že rozpad se zastavil. Podle této statistiky byl v sezóně 1969—70 počet

hrajících divadelních souborů v kraji 62, v sezóně 70—71 už 75, v sezóně 1971—72 71 souborů. Tyto soubory sehrály v první zachycované sezóně 128 titulů (382 představení), v druhé 150 titulů (460 představení) a v poslední 117 titulů (506 představení). Tato představení zhlédlo v první sezóně 86 315 diváků, v druhé 109 395 diváků a v sezóně 71—72 dokonce 110 388 diváků. Tato čísla jsou — na rozdíl od výše uváděných — zcela přesná a vydávají výmluvné svědectví o stále velkém významu ochotnického divadla pro diváckou obec.

Neméně zajímavé jsou úvahy o vývoji souborů malých jevištních forem. V roce 70 patrně vrcholilo období poklesu zájmu o tyto druhy vystoupení — v 23 okresech nebyla vůbec zaznamenána existence souborů tohoto typu. Podle statistických údajů jich pracovalo v roce 1970 ve srovnání s rokem 1963 9 %. V souvislosti s kulturně politickými potřebami roku 1971 i s novou vlnou zájmu mládeže o divadlo dochází na tomto úseku nepochybně k oživení.

Tento výňatek zveřejňuje redakce s neskrývaně provokačním záměrem. Proč nemají ostatní naše kraje vypracovány tak podrobné a spolehlivé statistiky, jako má Severočeský? Je notoricky známo, že Severočeši děkují také za tyto statistiky dobré spolupráci pracovníků kulturních středisek s orgány Svazu českých divadelních ochotníků. Nešlo by to také jinde?

LETOS BY SE DOŽIL PĚTASEDMDESÁTI LET...

Vynikající pedagog, autor a režisér Svazu dělnických divadelních ochotníků československých, soudruh František Spitzer, se narodil na jižním Slovensku v červnu 1898 v učitelské rodině. Studoval na vysoké škole a již jako mladý student sympatizoval s revolučním hnutím. Světová válka přerušila jeho studia. Po návratu z fronty se aktivně zúčastnil bojů maďarské Komuny a po jejím pádu žil krátký čas v Bratislavě. Ve dvacátém roce nastoupil zaměstnání úředníka v pražské pojišťovně Dunaj.

Okamžitě po svém nástupu v Praze zapojil se do řad mladé komunistické avantgardy, vstoupil do Komunistické strany a jako nadaný umělec, recitátor a autor stal se záhy známým nejen mezi pokrokovou pražskou inteligencí, ale i mezi revolučním dělnictvem.

Do čela Svazu DDOČ se dostal na přímý podnět básníka Stanislava Kostky Neumanna. Téměř dvacet let působil jako vynikající osobnost nejen ve Svazu DDOČ, ale svým marxistickým vzděláním, uměleckým nadáním a tvůrčími schopnostmi ovlivňoval daleko širší pole třídního boje i tehdejšího zápasu o uplatnění socialistického realismu v umění!

Tato plodná činnost byl přerušována fašistickou okupací v roce 1939 a jeho život v největším tvůrčím rozmachu téměř na samém prahu osvobození,

v únoru 1945 v koncentračním táboře v Mauthausenu.

Z životního díla soudruha Františka Spitzera, jako svazového režiséra, jsou oceňovány a vyzdvihovány zvláště jeho inscenace ruských a sovětských autorů a her ze života sovětských lidí, např. hry Měšťáci od M. Gorkého, nad kterou tehdy převzaly patronát stranické a odborové organizace pražských průmyslových závodů a která se dočkala více jak padesáti repríz svazového souboru a tisíce představení spolkových! Dál to byl Pogodinův Můj přítel, sovětská opereta o mládeži Družnaja gorka, aktovky Sklárna a Parandža, jejichž byl sám autorem, a řada dalších.

Inscenace her českých klasiků, jako např. Kutnohorští havíři a Tvrdohlavá žena od J. K. Tyla a další, byly vzorem nového pojetí režie nejen pro dělnické divadelníky. Jeho zásluhou se objevily na pódii a dělnických scénách i hry z mezinárodního repertoáru, Maupassantův Tlustý anděl z Rouenu, B. Brechta Pušky paní Cararové, od neznámého čínského autora Broskvový květ, Büchnerův Vojcek aj.

Společenskými kulturněpolitickými událostmi v třicátých letech byly pro pokrokovou pražskou veřejnost slavné revue v Lucerně, organizované a režírované soudruhem Spitzerem: Za jednu ránu dvě! v době zvýšeného nebezpečí přepadení Sovětského svazu imperia-

listickými mocnostmi, Tryzny za Lenina, Liebknechta, Luxemburgovou, LLL, Pařížská komuna, Březnové revoluce, Dohnat a předejnat s tematikou prvních sovětských pětiletok, Marx měl přece pravdu, satirický skeč Matěj Děldop s námětem obrany dělnického revolučního tisku a kritiky poměrů v buržoazní republice apod.

V době narůstajícího fašistického nebezpečí se z jeho iniciativy a pod vedením KSČ, na severu Čech, na Slovensku a v dalších částech republiky konaly Dny sbratření českého, německého, slovenského a maďarského pracujícího lidu, které vyústovaly v tvorební jednotné lidové fronty proti válce a fašismu, za solidaritu mezinárodního proletariátu.

O jednom takovém Dnu sbratření píše ve svých vzpomínkách tehdejší tajemník Svazu DDOČ soudruh František Kubr:

„Letní festival německých dělnických pěvců na Královce (tehdy Königs-höhe) u Liberce se stal více než tradiční kulturní slavností Němečtí anti-fašisté agitovali v celém pohraničí pro účast. Svaz DDOČ organizoval v Praze zvláštní „vlak solidarity“ pražského dělnictva do Liberce. Výsledek byl, že do Liberce jela tisícčlenná výprava dělníků, vedená komunistickým poslancem Josef Krosnářem. Výprava měla s sebou praporové čelo májového průvodu komunistů v Praze. Nezapom-



menutelné bylo uvítání pražského průvodu německými antifašisty na Královce. Ve společném vystoupení zpívalo 500 německých dělnických pěvců.

Zásluhy soudruha Františka Spitzera o revoluční dělnické divadlo i celou kulturněpolitickou frontu, která byla řízena Komunistickou stranou v duchu Marxova a Leninova učení, v těsném sepětí s životem v Sovětském svazu a mezinárodním revolučním hnutím, jsou bezesporu velké. Obdivuhodná byla i jeho organizační schopnost! Dovedl soustřeďovat kolem sebe a zapálit pro věc dělnické třídy jednotlivce i celé kolektivní dělníky i pokrokových umělců a pracující inteligence. S vděčností a láskou vzpomínám na ty, kteří zásluhou soudruha Spitzera s námi dělníky kulturními činiteli spolupracovali, učili nás a štědrě nám předávali ze svého uměleckého bohatství a zkušeností. Byli to mimo jiné Václav Vydra st., člen Národního divadla v Praze, Antonín Kurš, prof. Josef Sta-

nislav, Emanuel Famiřa, E. F. Burian, M. Čebišová, Jaroslav Průcha, Mira Holzbachová a řada dalších. Nechyběli mezi nimi ani takové osobnosti jako dr. Vl. Šmeral! Taková váha byla tehdy dávana lidové revoluční umělecké tvůrčivosti!

Objevili-li se mezi dělníckými divadelníky nadaný a schopný režisér, autor, hudebník či tanečník, věnovali jemu i celému souboru soudruh Spitzer a vedení Svazu veškerou pozornost a pomoc.

Mám-li však já, který jsem měl možnost žít a pracovat po řadu let pod přímým vlivem Spitzerovy osobnosti, ocenit jeho největší zásluhu o nás dělnické kulturní pracovníky a tím samozřejmě i o celé revoluční hnutí, potom musím poukázat především na jeho přímou mistrovské nadání pedagogické.

Ve školeních a různých kurzech, které pro nás pořádal Svaz DDOČ, učil nás soudruh Spitzer a vychovával k nej-

základnějším vlastnostem: marxisticky myslet a uvědomovat si v každé situaci, že jakmile napíšeme nebo složíme jen jediný verš nebo melodii, které mají být zveřejněny, nebo z pódia či scény promluvíme jen jednou větu, přestáváme být dělníky a stáváme se ideology svých čtenářů, posluchačů, či diváků.

Dílo soudruha Františka Spitzera nepřestalo být živé ani v nejtemnější době fašistické okupace, kdy byl dávno již rozpuštěn Svaz DDOČ a on dožíval svůj život oddělen od společnosti lidí, které tak miloval. Z iniciativy jeho a vedení Svazu vznikla návštěvnícká organizace Lidové divadlo, která i za tehdejší těžké situace pokračovala v boji organizováním návštěv dobrých divadelních a jiných kulturních představení — a současně byla místem, kde se předávaly a ukrývaly materiály podzemního osvobozenického hnutí.

EL CAR

130 LET MLADO- BOLESLAVSKÉHO SOUBORU KOLÁR

Bez velkých okázalostí, ale důstojně a neformálně vzpomínali „Kolárovcí“ vzácného jubilea. V početném shromáždění sešli se nejen aktivní ochotníci, ale i bývalí členové Kolára z blízka i z daleka, přišla i celá řada hostů do příjemného prostředí nového kulturního domu ROH. Toto shromáždění těšilo se i vzácné pozornosti stranických funkcionářů, ale i zástupců MěstNV a ONV Ml. Boleslav a stejně i orgánů ZK ROH AZNP — zřizovatele souboru.

Od prvního představení 8. dubna 1843, V. K. Klicpery „Žižkův meč“, prvního to českého představení v Ml. Boleslavi vůbec, sehrál soubor v pestré paletě 939 her v 1965 představeních. Celé generace se tedy podílely a podílejí na této bohaté divadelní činnosti a ještě dnes hrají v jedné inscenaci tři generace jedné rodiny (dědeček, otec a syn)!

Byla zhodnocena celá činnost souboru Kolár, zvláště pak desetiletá činnost od posledního jubilea. Vzpomínalo se i na slavné doby Kolára, na účast při Hronovech i jiných festivalech, zájezdech a slavnostních příležitostech. Tato bohatá činnost souboru byla tu dokumentována výstavkou se vzácnými rukopisy našich významných umělců z řad spisovatelů, herců, výtvarníků, kritiků aj. Nechyběly tu ani staré fotografie inscenací i těch zasloužilých funkcionářů a členů souboru, kteří už dnes nejsou mezi námi, a pozoruhodně staré divadelní knížky a plakáty souboru.

Na závěr oslavy připravil potom Kolár velmi příjemný kulturní zážitek inscenací komedie W. Shakespeara Veselé paničky Windsorské. Režisér Zd. Kuna nás mile překvapil důstojným a zdařilým představením, které plně jiskřilo zdravým a svěžím humorem, na kterém se podíleli nejen herci dříve narození a herci středních let v rolích: rytíř Falstaff — J. Reichla, David Veleba — L. Mohelského, dr. Cajus — Zd. Kuny, Vodičková — E. Srbové, Hošková — H. Jiránkové, ale i celá řada mladých, nadějných adeptů a talentů: Anička — J. Jírové, Čiperná — H. Procházkové, Hospodský — L. Jíry i Fenton — P. Tišera aj. I celý kolektiv mladých herců v komparsu od samého začátku hry velmi výrazně pohybově, slovně i v aranžmá podstatně přispěl ke zdaru celého představení. Všechny postavy byly režisérem správně pochopeny a vedeny a většina z nich také herci tak ztvárněna a vyjádřena. A tak jsme byli zase jednou svědky dobrého představení Kolára, ve kterém se zcela jasně zračila pevná ruka režisérova, ale i nadšení celého souboru pro věc.

L. LHOTA

JUBILEJNÍ ŠDŮ

Křišťálový pohár X. štramberských divadelních úterků za inscenaci A. N. Ostrovského BOURE získal z osmi soutěžících soubor Magnet JKS Bruntál a cenu za nejlepší ženskou roli Jar. Havlíková, představitelka Marfy, z téhož souboru. Senioru ostravských ochotníků, Františku Arlethovi ze souboru ZK VŽKG Vítkovice byla udělena cena za roli Opata v Tylových Kutnohorských havířích. Cenu za nejlepší režii přičklo občanstvo MUDr. Jar. Debešovi ze ZK Kotouč Štramberk, jenž uvedl Módní

obchod I. A. Krylova, kterážto inscenace dostala i cenu za nejlepší scénografii.

Velmi vyrovnanou úroveň měly i další hry letošního repertoáru jubilejních ŠDŮ: M. Gorkého Falešná mince — SOS Rožnov, A. Benedettiho Jelen v laguně — KD Poruba, A. Vampilova Červnová loučení — Studio DOS Olomouc, W. Hasenclevera Lepší pán — Sigma Olomouc a v neposlední řadě líbivý muzikál Přepadení v dostavníku v provedení souboru Klubu železničářů Přerov. Na závěrečném večeru, kde recitační soubor Jednoty Trojanovice pietně předvedl Zlomky života M. Kudefřkové, předali předseda MěNV za město Štramberk a předseda ZV ROH Kotouč za závod, 20 organizátorům ŠDŮ plakety, čestná uznání a upomínkové dary.

Na Štramberku jsou tedy všichni — herci, organizátoři i diváci — stále dobří, a proto se tu amatérskému divadlu daří.

B. MATULA

● **DIVADELNÍ SOUBOR SCÉNA KRALUPY NAD VLTAVOU** uvedl mimořádně dobrou inscenaci náročné Feydeauovy frašky Postarej se o Amálku v režii Al. Čtvrtníčka s Mil. Čížkovou v titulní roli.

● **Na programu XIX. divadelního festivalu v LUHAČOVICÍCH** byly na sklonku května a začátkem června tyto hry: Don Juan a jeho sluha (Gottwaldov), Než kohout zazpívá (Spythněv) a Daleká ozvěna (Bánovce), dále pohádky Strážidlo Bublifuk (SSM Nezdenice) a O včelce Lindě (ZDŠ Malenovice).

„Vždycky se těším, když někam jedeme, na začátek. Když se sejeme před pionýrským domem a připravujeme rekvizity. Nejhezčí je potom cesta. Zpíváme, povídáme si vtipy. Potom se těším na konec hry, kdy se ukláníme.“

„MY DĚVČATA ZE SOBĚSLAVI SI STĚŽUJEME, ŽE SE CHLAPCŮM LÍBILY HOSTESKY!“

„Když jsme dohráli svůj výstup, měli jsme s Ivanem odnést stůl. Na před jsme na to zapoměli a pak jsme se s ním zamotali do opony.“

„Do Kaplice jsme přijeli za zpěvu a smíchu, zvuků kytary a různých orientálních nástrojů (např. pokliček a hrnců). Když jsme se rozjařeni dostavili na radnici (byly určité obavy, aby někteří z našich členů nebyli oddáni — i když někteří souhlasili, avšak postrádali doposud občanský průkaz), byly nám předány malé pozornosti, mezi nimiž byla i malá ozdobná sklínka, kterou se hoši snažili hned naplnit řízným kaplickým pivem. Po večeri dostal náš režisér R. Macek nápad, že bychom si Korába Racka mohli zahrát před naší ubytovnou. Počali jsme vesele pobíhat kolem dětských prolézaček a písečku. Hochy zvláště těšil jednoduchý, ale o to účinnější kolotoč. Když jsme se konečně nasýtli dětských her a zastavili si tak hezké počasí na druhý den, pustili jsme se za neustálého povzbuzování do zkoušky. Hráli jsme, hráli, a stále nám to nešlo, písničky šly stále hůř a hůř, náš režisér byl z toho úplně špatný, chytil se za hlavu a zahnal nás spát. Před představením vyzkoušel na nás režisér jednu velice výbornou fintu s vyjadřováním pocitů řečí anglickou, německou, francouzskou, italskou a čínskou. Při tom jsme se velmi nasmáli a představení jsme hráli plni nadšení. Všechno probíhalo dobře až do konce, kde byl při závěrečné písničce úžasný kiks. Tato chyba nás velmi mrzela a byli jsme z toho smutný, ale když nás režisér utěšil, nakonec jsme se na zpáteční cestě velice veselili.“

„Šatny v kaplickém divadle jsou dvě. V jedné byli hoši a ve druhé dívky. Kámen úrazu byl v tom, že šatny byly spojeny a dveře chyběly. Když jsem se chtěla převlékat, vešel jeden hoch z našeho divadla. Rekla jsem mu, aby odešel a nepletl se v šatně děvčat. Poslechl a odešel. Vzápětí však přišel z druhé strany jiný, jen jsem ho vyhnala, přišli dokonce tři. Nakonec jsem se musela převléci tajně v úkrytu.“

Ještě se můžeme dočíst o tom, jak se Ivan v restauraci podíval na svou porci a oslovil mladou servírku: „Já chci větší řízek, paní kuchařko!“ I to, jak Drahoš hrající v Karkulce vlka popletl na zkoušce text a zakřičel: „Tak dost, já nejsem žádný vlk, ale zlá babička a hned tě sežeru!“ Inu ledacos se může stát na scéně i za scénou, ale pro dnešek už musíme končit. Hostům z NDR a hostitelskému souboru z Kaplice dáme slovo v příštím čísle.

DĚTSKÁ REDAKCE AMATÉRSKÉ SCÉNY



(MÍT NÁPADY DOVOLENO)



KAPLICKÉ DIVADELNÍ JARO

Copatá holčička na plakátech Kaplického divadelního jara nenechá nikoho na pochybách. Ano — tohle divadelní jaro patří opravdu DĚTEM.

Již popáté se do Kaplice sjely nejlepší dětské divadelní soubory Jihočeského kraje. Letos poprvé se však přehlídky zúčastnil i soubor zahraniční. Byl to host zvláště milý, lužickosrbský pionýrský soubor při nakladatelství Domowina v Budyšině, nositel státního vyznamenání lidového umění. Tomuto souboru věnujeme samostatný článek v příštím čísle.

Ze pět let trvání se již stalo Kaplické divadelní jaro pojmem. Je to beze sporu nejlépe organizovaná dětská divadelní přehlídka u nás. Příklad kaplického souboru Racek, který se zúčastnil všech pěti ročníků a který první rozbil konvenci v pojetí divadelní práce s dětmi, „nakazil“ (v dobrém smyslu slova) řadu dalších souborů Jihočeského kraje. A tak musela letošní porota, jejíž „historická“ část byla v Kaplicích již počtvrté, konstatovat, že letošní přehlídka měla mimořádně vysokou úroveň. Všechny děti si na scéně hrály s chutí, byly přirozené a opravdové.

Pozoruhodné je nejen složení pracovního výboru KDJ (je zde tajemník ONV, inspektor kultury

ONV, ředitel ZDŠ a gymnasia, ředitel MDPM, pracovníci Restaurace Kaplice, pracovníci KKS a řada dalších), pozoruhodné je především to, že (na rozdíl od mnoha jiných akcí) jejich jména nejsou jen natištěna v programu, ale že všichni skutečně na přípravách i v průběhu přehlídky aktivně pracují. Vstříc vychází také velitel místní posádky nejen zapůjčením sálu, ale i osobní pomocí. Předseda MNV vítá na radnici všechny soubory, ale je-li to zapotřebí, zastane i funkci řidiče. A všechny také můžete spatřit na představení v poslední řadě kaplického divadelního sálku. Kaplice svým dětským Divadelním jarem skutečně žije. Je však na místě říci, že hlavní zásluhu na vynikající úrovni a organizaci Kaplického jara má jeho otec, učitel Jaromír Sypal.

Porota udělila šesti souborům šest cen a dvě individuální ceny vedoucím souborů: Jaromíru Sypalovi a Rudolfu Mackovi. Na přehlídce tedy nebyli poraženi — byla to zasloužená přehlídka vítězů. Každý soubor přinesl něco nového, podnětného, zajímavého. Proto věnujeme Kaplickému divadelnímu jaru celou naši dnešní přílohu. Snad je ještě dobře říci, že úsilí pořadatelů přineslo to nejkrásnější ovoce: RADOST DĚTEM.

NĚKOLIK DOBRÝCH RAD NAD ZLATO



ZDŠ Vimperk



Za chvíli začne první představení přehlídky. Nenápadně se plížím do zákulisí. Tady se totiž nejlépe pozná „duch“ souboru. Nenalícené děti v téměř civilním oblečení si samy chystají scénu. Jedna dívka sedí na rozestlané posteli a počítá: „Obraz máme, stůl máme, židle máme, postel? – máme!“ Vedoucí souboru Jana Vápeníková se mezi dětmi úplně ztrácí, na trénu není čas, všichni mají plné ruce práce. Jen obsluhu magnetofonu si vzal na starost soudruh učitel.

Podobně to vypadá po celou dobu přehlídky. Žádný soubor si nepřivezl „technický štáb“ dospělých. Většinou si dělají děti všechno samy. A nyní už přichází naše

RADA č. 1. Všechno, co si mohou dělat děti v zákulisí samy, jim světe bez obav. Naučí se samostatnosti a zodpovědnosti.

Pokud má soubor hodně členů a ve hře nehrají všichni, mohou se technickou a inspičantskou službou zabývat ti, kteří zrovna nehrají. Stejně tak, máte-li některé role alternovány. Ale i děti, které odehrály svůj výstup, mohou za scénou pomáhat. Jen je nutno předem úkoly promyšleně rozdělit tak, aby nikdo nebyl přetížen. Zásadně dávejte dětem vždy jen úkoly na jedné straně jeviště, aby nemusely zákulisím zbytečně přecházet. Ať už je to starost o rekvizity, sledování textu, nástupy na scénu. Někdy si vedoucí myslí, že musí vše za scénou řídit sám. A tak vidíme, jak přebíhá s režijní knihou v ruce z jedné strany zákulisí na druhou. Napovídá, osvětluje, pouští magnetofon, podává rekvizity, posílá děti na scénu a v závěru představení klesá vysílením. A přece by mu děti za scénou mohly vydatně pomoci a navíc, práce za scénou je baví a dělají ji s chutí.

První soubor přehlídky, ZDŠ Velešín, si odnesl cenu „Za dramaturgicky podnětné a komediálně působivé zvládnutí kabaretního pásma Modrá Karkulka“. Pásmo scének odehrávajících se v jednom pionýrském oddílu dává možnost uplatnit dětskou komediálnost a neklade vysoké nároky na dětské představitele. Nejsou zde velké „role“ jako při celovečerních hrách. Je možno zapojit do mnoha drobných rolíčky všechny členy početnějšího kolektivu. Je-li soubor menší, může každý hrát i několik postav. A co je zvlášť důležité, jednotlivé scénky je možno hrát i samostatně při různých příležitostech ve škole, v pionýrském oddíle či skupině. Takových příležitostí je daleko více než možností uvádět celovečerní hru.

A co na to děti ?

Požádali jsme členy zúčastněných souborů, aby nám napsali svoje nehezčí zážitky z pobytu v Kaplici. Sešla se nám pěkná hromádka, většinou nepodepsaných lístečků nejrůznějšího formátu; čtverečkových, linkovaných, různobarevných, podle toho, jaký měl kdo právě po ruce. Chtěli jsme totiž, aby nám děti napsaly své dojmy hned, bez dlouhého přemýšlení. Nešlo nám o nějaká uhlazená slohová cvičení. Potřebovali jsme vědět, jestli snad těm dětem nestoupla „sláva do hlavy“, jak se často obávají pedagogové. Jistě, že by se něco takového mohlo stát, kdyby byly soubory špatně vedeny, kdyby vedoucí pěstovali v dětech primadonství a pocit výjimečnosti. Tady v Kaplici jsme se s něčím takovým nesetkali a je to poznat i na těch narychlo napsaných dojmech. Pokud o tom není zmínka přímo v textu, nemůžeme ani určit, ze kterého souboru pisatel je, ale to není tak důležité. Většina dětí totiž píše „nejvíc se mi líbilo ubytování“, pak také „slavnostní přivítání na MěNV“ nebo „cesta autobusem do Kaplice, protože se zpívalo a bylo to fajn“. Tak se dočítáme, že „V Kaplickém divadle mám vždy hezkou vzpomínku na ZÁBRADLÍ. Stane se nám tam vždy nějaká příhoda!“ Tečka a dál už nic. Nás by ovšem zajímalo, jaká příhoda se to může na zábradlí kaplického divadla stát. Snad nám o tom neznámý pisatel napíše něco bližšího příště. Mnohokrát se dočítáme chválu na VÝBORNÉ STRAVOVÁNÍ. Takže ty dětské větičky, načmárané bezprostředně po hře na papír, jaký byl zrovna při ruce, jsou jistě tím nejpravdivějším svědectvím o výborné organizaci přehlídky, ale také o tom, že je psaly docela normální děti. A že zájezd na přehlídku je pro ně stejná atrakce, jako školní výlet, hlavně že se spí pohromadě a je veselo. Ale teď vybereme ty méně početné lístečky, na kterých není psáno jen o ubytování, stravování a jízdě autobusem, ale které se nějak dotýkají přímo přehlídky. Tak tedy:

Co nám přinesou děcka



„Když jsem odcházela ze scény do zákulisí, nebyla jsem dost opatrná a shodila jsem železný tyče, které se sypaly s velkým rámusem. V té chvíli přicházel na scénu „Lojza Všechnosth!“ Je to kluk, který nic nedělá pořádně, každou chvíli něco provede. DOBRÉ KAPLICKÉ PUBLIKUM myslelo, že zmatek, který nastal mou zásluhou, je v této scéně plánovaný.“

„Když jsme odjížděli, měla jsem moc velký strach o rekvizity, aby se nic neztratilo, až je budeme vykládat v divadle a zase nakládat na vlek. Na hru jsem se velice těšila, protože jsem věřila, že to dobře dopadne. Když jsme přijeli do Kaplice, tak se mne zmocnil znovu strach o rekvizity, ale když jsme je měli vyndané na jeviště, tak mě strach přešel. Rekvizity na hru byly v pořádku a tak jsem odjela na internát s dobrým pocitem.“

„První moje myšlenka, když jsem ráno vstal, byla — jedeme do Kaplice. Za půl hodiny už jsem si to svištěl k Vodňanům. Když jsem přijel do MěDPM, už začal ruch, shánka rekvizit a tak dále. Za chvíli přijel autobus s valníkem. Nasedli jsme a jeli. Nejlepší zážitek byl, když po skončení divadla Pepík vzal kytaru a společně jsme zpívali. Nebo večer, když se povíдалo o tom, co nás čeká příští rok ve Sku-ma-foru.“

SEMINÁŘE

Oborné semináře patří k dobré tradici Kaplického divadelního jara. Zsvěcený úvod o tvořivé dramatické hře dětí přednesla Eva Machková z Prahy. O jednom z nejzávažnějších problémů, dramaturgii dětských divadelních souborů, hovořila velmi podnětně Zdena Josková. Třetí seminář, vedený Luborem Frydrychem z Českých Budějovic, se zabýval scénografií. Z úst profesionálního pracovníka se zde vedoucí dozvěděli, že jako vše v dětském divadle, má i scéna vycházet z dětské hry. Pochválil scénu kaplického souboru, jehož hra se odehrávala ve skladišti starých kulís, ve kterém si děti před zraky diváků ze starých bedýnek a židlí upravily pionýrskou klubovnu. Scéna tak nestála nic a přece vznikl pro hru dětí ideální prostor. Lubor Frydrych hovořil také o tom, že děti nemají hrát na rovném jevišti a přišel s nápadem, zda by nebylo možné, aby se některá instituce věnovala výrobě lehce přenosné praktikábové stavebnice. Protože by to byla jistě pro mnohý dětský soubor věc složitá a finančně nedostupná, navrhl, aby tyto praktikáby bylo možno souborům půjčovat (jako se půjčují kostýmy). A to je nápad, který stojí za pozornost.

Další seminář se od předcházejících lišil velmi podstatně. Seminaristé neseděli za stolem, ale pobíhali, poskakovali, plížili se — nebo leželi soustředěně se zavřenýma očima na podlaze rozlehlé tělocvičny kaplického gymnasia. To Václav Martinec, profesionální herec, který se zabývá tvořivou dětskou hrou, předváděl s vedoucími souborů, jak je možno uvolnit fantazii, představivost, jak navazovat kontakt s partnerem, jak dosáhnout spontánní reakce v nečekané situaci. Ti seminaristé, kteří jen přihlíželi, měli z toho semináře podstatně méně než ti, kteří se neostýchali (navzdory zralému věku a tělesné váze) poslouchat sugestivní pokyny mladého lektora. Pochybnosti, zda lze takto pracovat s dětmi, přicházely právě jen z řad přihlížejících.

Závěr seminářů patřil zkušeným pracovnícům s dětmi, Šárce Štembergové z Prahy a Janě Vobrubové z Jablonce. Obě vyměnily své herecké povolání za práci s dětmi, a řadu let již dokazují, jak dobrých výsledků lze dosáhnout, spojí-li se profesionální znalosti s pedagogickým umem a taktem. Nejdříve hovořily obě lektorky o tom, jak vycházejí z dětských improvizací a her. V druhé polovině se změnil seminář ve volnou diskusi všech účastníků.

Padla zde například otázka, zda může dítě zvládnout monolog. Jistě záleží velmi na tom, jaký je to monolog, i na dítěti. Ale Š. Štembergová přišla s radou, která je platná v jakékoliv situaci: COKOLIV, S ČÍM SI NEVÍTE RADY, ZDA JE TO PRO DĚTI VHODNÉ, ZADEJTE DĚTEM JAKO NÁMĚT K IMPROVIZACI. OVĚŘÍTE SI TAK NEJLEPŠE, ZDA JE TO ÚNOSNÉ.

Obě lektorky zdůrazňovaly nutnost akce na scéně: „Hrají-li malé děti, musí se na jevišti stále něco dít, aby děti hrály celou dobu s chutí“. Na dotaz, je-li nutno měnit postupy práce s dětmi podle věku, odpověděla Jana Vobrubová: „K rozvíjení fantazie lze u různých věkových stupňů volit naprosto stejné postupy, jen MOTIVACE bude vždy jiná — odpovídající věku.“

Ještě se hovořilo o tom, že v improvizacích si musí vedoucí hrát společně s dětmi a nesmí se bát o svou autoritu, i o tom, jak je důležité, aby při celé práci s dětmi byla legrace — a ne jen úporná dřina.

Padlo ještě mnoho otázek a zajímavých odpovědí a hlavně zajímavých námětů k improvizovaným hrám. A tak nás napadlo požádat obě lektorky, aby nám pro některé další číslo několik nejzajímavějších nápadů napsaly. Máte se tedy na co těšit!

RADA č. 2. Pro dětské soubory je dramaturgicky velmi vhodné připravit pořad z kratších výstupů, spojených jednoduchým dějem. Jednotlivé části se dají při vhodných příležitostech hrát i samostatně. Děti snadněji zvládnou krátké výstupy než souvislou celovečerní hru.

A abychom byli konkrétní, text sestavila vedoucí souboru J. Vápeníková ze sborníčku „Kouzelná čepice a jiné scénky“, který vydala DILIA v roce 1965.

Soubor Skumafor MDPM Vodňany vystupuje na Kaplickém divadelním jara už potřetí a je to poznat především na jeho interpretační úrovni. Mladá vedoucí souboru Marie Chytrová, zatím ještě studentka pedagogické fakulty, dovede tvořivě pracovat s dětmi. Nepřenáší pouze pasívně cizí zkušenosti, přidává k nim vlastní náměty a nápady a dovede k tvořivé práci podnít i členy souboru. Porota udělila souboru cenu „Za stoupající interpretační úroveň a tvořivý způsob práce na inscenaci hry Marie Chytrové Ve všem bude kousek nás“.

RADA č. 3. Vyplatí se vám nejen studovat hru, ale věnovat se v průběhu roku v tvořivých hrách zvyšování kultury řeči a pohybu, jako to dělají ve Skumaforu.

Soubor MDPM Soběslav vystupoval na krajské přehlídce poprvé. A přece jeho představení přijali dětská diváci nadšeným potleskem. Cena „Za divácky vďečné představení hry Zdeňky Horynové Zkoušky čerta Belínka“ byla zaslužená, i když představení ještě není ve všech složkách stejně vyrovnané. Je to jistě hlavně tím, že se soubor neschází pravidelně. Rozhodně Soběslavským pomůže naše předcházející rada. Děti hrály s chutí a nadšením a systematická práce jistě pomůže odstranit i drobné chybičky. Neorganicky působily v představení tanečky, které nebyly přímou součástí hry, ale byly tu jaksi „navíc“. Tak tedy:

RADA č. 4. Pozor na tance, které se přidávají ke hram jen proto, aby se zapojilo více dětí, aniž by vytvořily se hrou organický celek.

ZDŠ Jindřichův Hradec





Skumafor – MDPM Vodňany

Tím nechci říci, že by v pohádkách neměli tančit čertíci, zvířátka a víly. Musí se to však všechno dít v jednotě s celou hrou. Víly, které tančí ve spartakiádním pojetí a dávají si pozor, aby nevykročily jinou nohou, rozhodně nenavodí atmosféru tajemného lesního zákoutí. Stejně tak na kroky odpočítané řadové tance čertíků a zvířátek nevytvoří prostředí potřebné pro hru. A tance musí být součástí přirozeného, hravého, spontánního projevu dětí.

Ctvrtým souborem přehlídky byl domácí RACEK. Na stránkách našeho časopisu jsme o tomto souboru napsali již nemálo chvály. Úspěchy na ústředních přehlídkách doma i na zahraničních zájezdech jsou naprosto zasloužené. Maďarský host loňské ústřední přehlídky ve Žďaru, Lajos Máté, napsal: „Nejvýznamnější výkon podal soubor jednoho malého českého městečka, Kaplice.“ Totéž bychom mohli říci i dnes. Vystoupení Kaplických je příkladné ve všech složkách, vtipná scéna, vkusné kostýmy, přesvědčivý projev dětí, vztahy mezi vedoucími a dětmi – vše je tu na jedničku s hvězdičkou. Bylo by snad nejlépe napsat „Dělejte to jako manželé Sypalovi v Kaplici“ – což by vydalo asi tak za stopadesát dílčích rad. Soubor Racek byl porotou vybrán pro ústřední přehlídku, a proto se k jeho inscenaci ještě vrátíme později v samostatném článku. Ale když už hledáme na každém představení nějaký podnět pro naši malou galerii rad, všimněme si, jakým způsobem se soubor vyrovnává se zpěvem dětí na scéně. To je totiž pro většinu dětských souborů kámen úrazu. Jde hlavně o doprovod. Někdy je to živý doprovod za scénou (kytara, klavír), ale hudebník je umístěn tak, že nemá kontakt s dětmi, doprovod je slabý a když děti přejdou na předscénu, doprovod neslyší a podle toho píseň dopadne. Ještě horší je to s doprovodem z magnetofonu. Kaplické děti se doprovázejí živě přímo na scéně – na klavír.

R A D A č. 5. Pozor na hudební doprovod ke zpěvům. Reprodukovaná hudba není vhodná, často dochází i k technickým potížím, nahrávka běží nemilosrdně dál, i když děti nechtnou začátek.

Nejlépe je, může-li být doprovod živou (i když jen jednoduchou) součástí hry.

Vhodný je také živý doprovod za scénou, ale hudebník musí být umístěn tak, aby měl s dětmi na scéně kontakt.

Milým překvapením přehlídky byl soubor ZDŠ Vimperk. Od loňského roku, kdy byl v Kaplici poprvé, udělal velký kus práce. Hned na počátku byl zajímavý dramaturgický čin: vlastní jevištní přepis knihy Ondřeje Sekory Ferda Mravenec. Scénář vznikl zajímavým způsobem, podnětem byla nejen původní kniha, ale také gramofonová nahrávka (odtud některé dialogy) a televizní přepis knihy. Tři pohádky o Ferdovi spojené hlasatelem „barevné televize“ by bylo možno hrát i jako samostatné scénky. Svěží scéna, inspirovaná autorovými ilustracemi, jednoduché a vtipné kostýmy, přirozený projev dětí – to vše vytvořilo milé a svěží představení. Takové, jakých bychom rádi viděli co nejvíce. Cena „Za tvořivý jevištní přepis a zdařilou realizaci Sekorova Ferdy Mravence“, nás přivedla k další radě:

R A D A č. 6. Nenajdete-li pro svůj soubor vhodnou hru, vyplatí se volit k jevištnímu přepisu některou z oblíbených dětských knih.

Poslední překvapení připravil porotě začínající soubor I. ZDŠ z Jindřichova Hradce. Hned se svou první hrou se dostal až na krajskou přehlídku, a to proto, že se mladý a nadšený vedoucí souboru Rudolf Macek vyhnul omylům začínajících vedoucích a různým konvencím a nechápe práci s dětmi jako výchovu k herectví, ale jako tvořivou dětskou hru. Zvolený text, Koráb Racek Jaromíra Sypala, dal svěžímu dětskému kolektivu dostatek příležitosti na scéně se vyřádit a vyhrát si. Scéna i kostýmy odpovídaly pojetí hry a celé představení bylo nápadité, veselé, radostné. Děti hrály s velkou chutí a elánem.

R A D A č. 7. Není nutné, aby začínající soubor prošel konvenčním stadiem práce s dětmi, může přímo začít metodami tvořivé dramatické hry.

Touto sedmou radou jsme ani zdaleka nevyčerpali všechny podněty z Kaplického divadelního jara a budeme se k nim ještě vracet.

J. D.

Racek – MDPM Kaplice





Horákův snímek z říčanské inscenace Gogolova Revizora

PODĚBRADSKÉ JARO

II. ročník Festivalu mladých amatérských divadelních souborů byl na rozdíl od loňského podzimního prvního ročníku uspořádán letos na jaře. Od 24.—29. dubna jako předzvěst máje se sjely do Poděbrad mladé divadelní kolektivy. Je to dobře. Mladé soubory a jejich jarní setkání se náramně hodí k sobě. Na podzim života není ještě pomyslení. A přináší-li jaro životní svěžest, stejně tak musí vnést mladé divadlo svěžest do celého ochotnického hnutí. Musí ho neustále oživovat, zkrášlovat, pobízet a sem tam i přátelským šouchem připomínat svoji oprávněnou a potřebnou existenci. Mladé divadlo se dostává do středu ochotnického hnutí, což několikrát potvrdil i oborový aktiv o ochotnickém divadle. Jisté je, že tradice ochotnického divadla zůstanou pevným základem nového a mladého divadelnictví, stejně jako vzpomínky a zkušenosti starších moudrých. Ovšem nemohou být jediným základním inspiračním prvkem a co víc, každé napodobení i kvalitního, co sehrálo kdysi svoji významnou roli, je dnes už příliš malým cílem. Mladé soubory prokazují svojí uměleckou poctivostí i názorem, že

si odkazů a vzpomínek váží a že jsou s to svým projevem vytvořit nové platné hodnoty.

Když jsme loni odjížděli z prvního poděbradského festivalu, hlavami probíhala spousta otázek. Bude druhý ročník? Budou mít soubory zájem? Začne se vytvářet „poděbradská“ tradice?

II. ročník odpověděl řadou vykřičníků. Poděbrady se stávají mezi mladými soubory pojmem, stávají se jejich festivalem. Letos již nešlo uspokojit všechny zájemce, kteří chtěli v Poděbradech vystoupit. Konečně, stanou-li se Poděbrady (a myslím, že tomu již mnoho nechybí) byt' neoficiální vrcholnou přehlídkou mladého divadla (ne ve smyslu hierarchie festivalů a přehlídek), pak nutně musí mít možnost výběru toho nejkvalitnějšího a celý festival se stát inspirujícím a pobídkovým momentem v úsilí mladého „nevoušatého“ ochotnického divadla. [Již se také stalo: Mnichovo Hradiště uskutečnilo Přehlídku mladých divadelních souborů v květnu.]

S dramaturgií letošní přehlídky, možná i proto, že byla



Karel Myšák v roli Vorlického z Tylovy Paní Marjánky

Bylo by nespravedlivé zapomenout na představení v předvečer Festivalu, kterým místní soubor Jiří přivítal hosty. PANÍ MARJÁNKA, MATKA PLUKU hraná mimo přehlídku zkušenými poděbradskými ochotníky byla milou pozorností a vlastně nikdo ani nelitoval, že Festival nebyl zahájen projevem, ale divadelním představením.

Poděbradský festival byl zdařilý a byly-li loni otázníky o dalším ročníku, tradicích a zájmu, pak je letos možné uvolnit „uvažovací kapacitu“ přemýšlení o dalším vylepšení III. ročníku. Jistě se nezapomene na jednu ze slabin utopenou v řadě kladů — společenský život ve dnech festivalu. Jestliže jsem byl ještě loni ochoten věřit, že se této složky uchopí SSM, protože právě na takových akcích má velké pole působnosti, letos už jsem skálopevně přesvědčen, že zůstane na místních pořadatelích, protože za celou dobu festivalu jsem si pokusu SSM o aktivní podíl na festivalu mladých divadelníků nevšiml. Letošní festival se dokonce konal bez jejich „fyzické účasti“. Škoda. Domnívám se, že přehlídka mladých souborů snad stojí za pozornost funkcionářů SSM, protože na jevišti i v hledišti hrají a tleskají jejich členové.

Pořadatelé (resp. místní obětaví pracovníci včetně aktivistů z domácího souboru) se znovu nadřeli. Věkem často dvojnásob starší, ze všech sil vytvářeli příjemné prostředí mladým. A kvalitní práce těch mladších byla také vlastně poděkováním a projevem úcty k těm, kteří před léty probíjávali svým tehdy mladým divadlem šance, jež dnešní mladí ochotníci mají.

Těšíme se na třetí Festival mladých amatérských souborů v Poděbradech. Poděbrady už dnes skutečně znamenají zdravý proud v ochotnickém hnutí a zůstanou-li neokázale svěží, bude se tam jezdit na mladé divadlo.

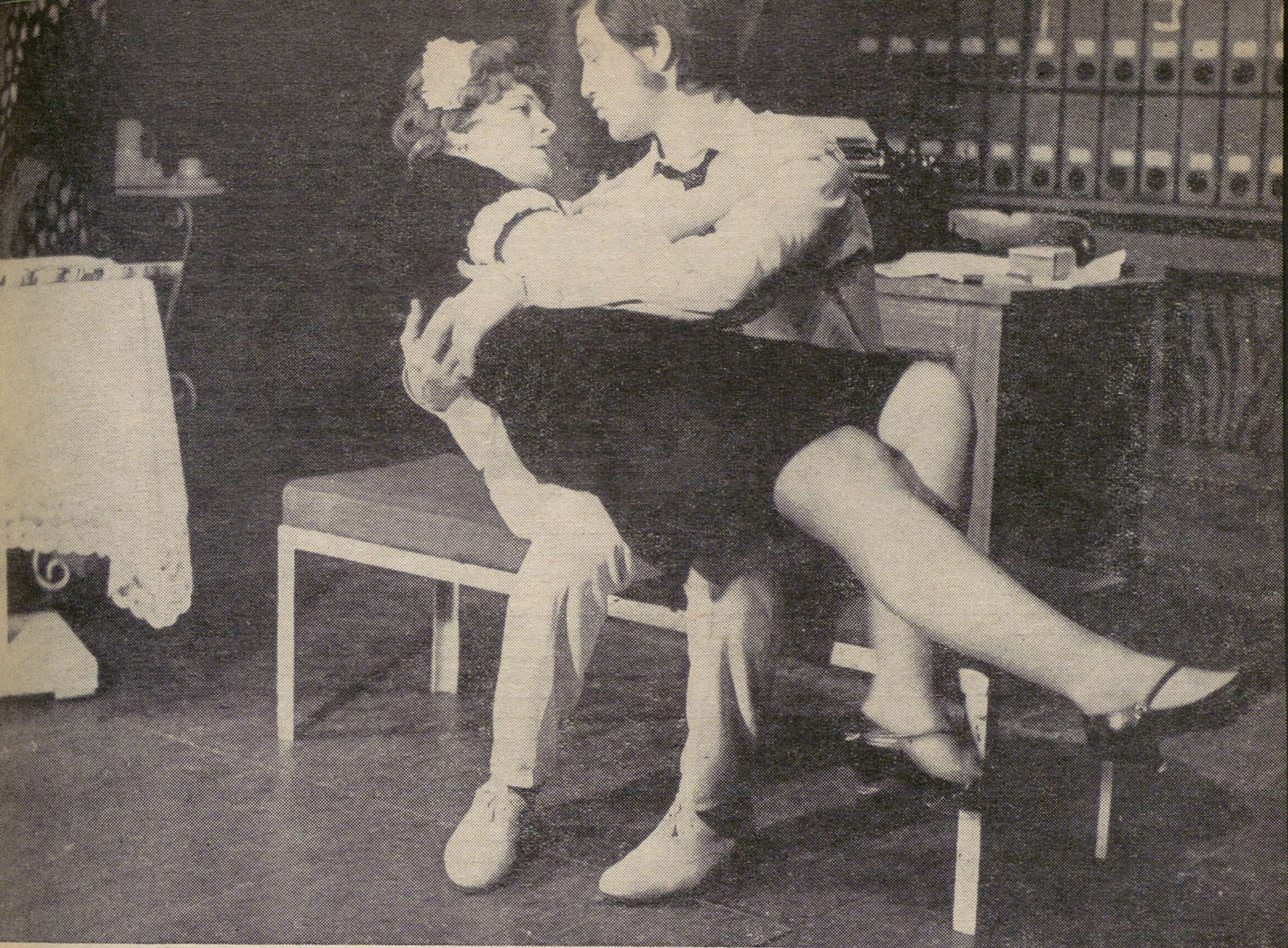
PAVEL BOŠEK



ku prospěchu věci pouze týdně, můžeme být spokojeni. Přijely soubory, z nichž každý byl svým způsobem zajímavý a všechny dohromady měly uměleckou úroveň na přijatelném stupni. Program byl pestrý, nekonvenční, nenudný.

Říčanský soubor přijel s mladě nastudovaným REVIZOREM. Netradičně inscenovaný Gogol v netuctové režii a stylizaci nemohl pobouřit ani sebeskalnějšího pietistu. Překvapila i inscenace známé konverzační komedie A. Pugeta BLÁHOVÝ ČAS v nastudování souboru z Dobkovic. Srovnání s nedávnou televizní inscenací, které se přímo nabízel, dopadlo pro Dobkovicke dobře. Talentovaná mladá divadelní „parta“ vedená zkušeným režisérem, to je snad nejelementárněji vyjádřený recept, jak vzniká takové představení. Budějovické Divadlo pro 111 není festivalovým nováčkem. Kdyby se v Poděbradech udělovaly ceny, pak by Budějovickým patřila cena za odvahu. Protože jak se vlastními silami (upravovatelskými, režijními i hereckými) vypořádaly s plytkou předlohou, bylo úctyhodné. Hudební komedie KDYŽ ROZKVEJE AKÁT se v jejich podání stala studentským muzikálem s řadou gagů, parodií a některých zajímavých hereckých výkonů. Režisér Bašta není nováček, na jeho zvláštní jevištní poetiku si zvykáme a na každý nový pokus se vždycky upřímně těšíme. Zajímavě pojednaný DUEL Mara Bajdžijeva předvedl soubor Labín nekonvenčně a nemusíme se obávat v tomto případě ani slova experiment. Setkáme se s jejich Duelem i na letošním Šrámkově Písku. (Pak je ovšem třeba dodat, že v době uzávěrky jsme již věděli, že Budějovické Divadlo pro 111 zvítězilo na letošním Krnovském divadelním máji.) Poslední festivalové odpoledne vyplnilo Malé divadlo z Kolína pohádkou Zdeny Horynové ZKOUŠKY ČERTA BELÍNKA. Vděčný malý divák ji přijal dobře a není pochyb o tom, že Belínek patří k nestárnoucím pohádkám.

K. Purkar (Chlestakov) a J. Jahelka (Špekín) z říčanského Revizora



Bezručovo divadlo pracujících uvádí komedii
W. Hasenclevera Lepší pán

MORAVSKÁ DIVADELNÍ VŠEHOCHUŤ

Díky letošnímu významnému únorovému výročí, do jehož oslav se plně zapojily ochotnické divadelní soubory, posunuly se divadelní přehlídky hned do prvních měsíců roku.

Tak ve dnech 24. a 25. února probíhala okresní divadelní přehlídka ve Velké Bystřici, v pořadí už třetí. Na přehlídce se objevily dvě zajímavé inscenace, a to především hra Waltera Hasenclevera Lepší pán v podání Bezručova divadla pracujících ZK ROH n. p. Sigma Olomouc a hra Miguela de Cervantese Saavedry Lišák Pedro, kterou připravil domácí soubor OB ve Velké Bystřici.

V inscenaci Lepšího pána si uložil

známý olomoucký soubor neobyčejně obtížný úkol nastudovat gaunerskou komedii pohybující se v oblasti parodie a grotesky. Jde o stylizované divadlo ve vysoké míře a o jakousi pohotovou názornost, která pracuje s vtipem, ostrým rozumem a nadsázkou, zveličující přesně vytříbené vlastnosti parodovaného jevu. Těmito vlastnostmi jsou jednak nesmyslnost přeorganizovaného času podnikatele, ale zejména ztotožnění podnikatelských metod velkopřemyslu s podvodnickými metodami sňatkového podvodníka velkého stylu. Některá místa, jako například scény v kanceláři Möbia nebo snídanečně pojednaná jako schůze, dosahova-

la skvělého účinku, protože se na nich úspěšně pracovalo režijně i herecky adekvátními prostředky. Na inscenaci bylo znát jednotčící ruku hostujícího profesionálního režiséra Karla Nováka z DOS v Olomouci. Z hereckých výkonů zaujal především Roman Tomeček v roli Raspera, protože přesně vystihl potřebnou míru nadsázky a dosáhl neobyčejně působivého odstupu herce od jevištní postavy. Totéž ve velké míře platí i o Zdeňku Kolmašovi v práci na roli Möbia. Inscenace byla hrána ve vtipně řešené scéně. Nebylo to ještě vyzrálé představení, nicméně naznačovalo dobře vytyčený směr. Soubor zno-



Porubské divadlo DK ROH uvádí Hrubínovu hru Kráska a zvíře

vu ukázal, že má předpoklady k divadelní práci v oblasti komediálního žánru a že si stále udržuje svůj dobrý inscenační standard.

V případě Lišáka Pedra je nutno ocenit snahu souboru hledat v žánrové oblasti her se zpěvy tím spíše, že divák po hudbě a zpěvu na divadle touží. Hra byla studována v úpravě Jana a Olgy Fischerových a režisér zvládl téměř padesátiletý soubor herců, tanečníků a zpěváků. Úroveň představení ovlivňovala dobře zvládnutá titulní role v podání Antonína Nakládala, zejména díky jeho vitalitě, radosti ze hry i dobře zvládnutým pěveckým partii. Protože režisér ing. Hořínek stmelil poměrně roztržštěný děj do svižně proudícího tempa, vzniklo představení úsměvné a radostné, dávající dobrou náladu vyprodanému sálu. Překvapující byla dobrá úroveň pohybová i pěvecká. Také velkobystřický soubor dokázal, že jeho téměř stoletá tradice nepřetržitě práce přináší i v současné době divákům příjemnou pohodu a kultivované zážitky v podmínkách malé obce.

Snad jediným nedorozuměním přehlídky byla inscenace Vaňátkova Malého partyzána, a to proto, že vesnický klub z Dlouhé Loučky obsadil hru dětmi ve věku dvanácti až patnácti let a tak pochopitelně došlo k posunu významu celé hry.

Za měsíc, v době od 27. března do 30. března 1973, se uskutečnila městská divadelní přehlídka v Ostravě. I ta přinesla tři neobyčejně zajímavá představení. Tak hned v úvodu inscenoval známý divadelní soubor domu kultury VŽKG Ostrava Tylovy Kutnohorské haviře v režii Bronislava Křanovského. Režisér zapojil do inscenace pěvecké sdružení VŽKG „Marx“ a podařilo se mu vytvořit působivé komparsové scény. Inscenace výrazně zdůraznila problematiku sociální vzpoury, její příčiny, narůstání i neúspěch a v tom smě-

ru pokračovala v inscenační tradici Jindřicha Honzla a Antonína Kurše. Na pozadí havířského kolektivu pak byli exponováni jeho mluvčí Vít, Šimon, Holý, Lana a další. Inscenaci se snad nedostávalo ještě propracovanosti v odlišení těchto jednotlivých typů. Za povšimnutí stál herecký výkon Františka Arletha v postavě Opaty, který v některých místech působil svojí vyvážeností a moudrostí, ale i předvídatostí. Velmi dobře vypracovala svoji postavu Doroty Růžena Franková a být na malém prostoru, vytvořila neobyčejně hlubokou studii dělnické matky.

Stejný okruh problémů se objevuje v táboře panském. I zde by bylo třeba, aby jednotlivé postavy byly co do typů individualizovány, protože každá z nich hraje o své vlastní zájmy vlastními prostředky [Oněk Kamenický, Rekorat, Beneš z Weitmühle]. I tak to bylo představení, které v mnoha směrech naznačovalo možnost dalšího vývoje.

Divadlo Dukla ZK ROH HCHZ Dukla Ostrava Hrušov inscenovalo v režii Aloise Müllera hru L. Leonova Zlatý kočár. Soubor si vzal před sebe neobyčejně obtížný úkol nastudovat a vytvořit složitou Leonovovu hru, kde ve střetnutí řady postav těsně po válce v zastrčeném polorozbitém ruském městečku vyrůstá řada zásadních lidských problémů a otázek. Jde tu jak o štěstí člověka, tak o jeho poslání, tak o oddělení starých křivd i provinení. Během čtyřiašedeseti hodin zde dochází k proměně postav a k závažným lidským rozhodnutím. To všechno je symbolizováno zlatým kočárem jako znakem spokojené existence a štěstí. Tento motiv se několikrát vrací a je v podstatě ve hře samotné znovu nastolen v samém závěru. Soubor také sáhl po původní verzi Leonovovy hry.

Už sama stručná charakteristika této hry ukazuje širší problémů, která před inscenátory stojí. Faktem je, že hrušovský soubor naznačil svoje možnosti ve zvládnutí úkolu, který si předsevzal, nicméně inscenace v dosavadní podobě je poměrně rozporuplná a chybí jednotící režijně dramaturgický výklad, který by byl z jeviště divákovi sdělen. V inscenaci se objevují velmi silná místa, jako například hned expozice, Berjožkinův výstup ve druhém dějství, scéna v městském sovětu a podobně. Jde však spíš o jednotlivé samostatné úseky a studie, zatímco celek postrádá jednotící kompozici. Patrně i scénické řešení, které v právě této hře pomáhá vytvářet prostředí — a prostředí je v této hře jedním z výrazných prostředků vytvářejících napětí — není nejvhodněji koncipováno a ztěžuje jak pohyb herců v prostoru, tak vytváření mizánscén i gradování a pointování jednotlivých významových úseků a celků.

To všechno, co bylo řečeno, nezmenšuje významnost práce hrušovského souboru na složitě hře a pochopitelně i kritické měřítko je neobyčejně přísné. Je v přímé úměře k úrovni a kul-

vovanosti tohoto souboru. I zde jako v případě Havířů lze očekávat, že inscenace je na počátku svého vývoje a že v mnoha směrech při další práci dozraje.

Příjemným překvapením byla inscenace divadla DK OKD Poruba Hrubínovy pohádkové hry Kráska a zvíře. Soubor pod vedením režisérky Anny Pošpilové znovu prokázal zcela výjimečnou a vynikající připravenost inscenace po výtvarné a technické stránce. Začíná to poetickou scénou, jednoduchou, účelnou, ale plnou fantazie, pokračuje to prací se světly včetně použití černého divadla v inscenaci, čímž režisérka dosahuje doslova pohádkové atmosféry, a končí to znamenitými kostýmy, technicky dobře zvládnutou scénickou hudbou, včetně volby této hudby, a v neposlední řadě perfektní práci divadelní techniky. Inscenace je neobyčejně působivá a všechny shora zmíněné prostředky vytvářejí hercům vhodné prostředí pro rozvoj děje Hrubínovy pohádkové hry. Inscenace plně zaujala mladé i starší v hledišti a byla důstojným zakončením městské přehlídky.

Sluší snad ještě poděkovat domácím, kteří se ukázali pohostinnými pořadateli a vytvořili jak pro soubory, tak pro diváky a konečně i pro porotu znamenité a milé prostředí. Tato charakteristika plně platí také pro organizátory již šestnáctého ročníku festivalu ochotnických souborů v Napajedlích, jehož se letos od 21. do 28. dubna zúčastnily tyto soubory: Bezručovo divadlo [W. Hasenclever, Lepší pán], Svatoboj Brno [F. Kožík, Přátelství], Divadlo Hanácké obce železáren Prostějov [O. R. Wendler, Moje žena Afrodita], Klub pracujících Rožnov pod Radhoštěm [M. Gorkij, Falešná mince], Čapek Uherské Hradiště [V. Čtvrtek, Jak měl Rumcajs Cipíška] a ZK Pal Magneton Kroměříž [F. Hrubín, Křišťálová noc]. O většině z těchto inscenací bude ještě časopis referovat v jiných souvislostech.

Těchto několik pohledů na ochotnické divadelní hnutí na Moravě znovu dokazuje, že zde ochotnické divadlo žije, trápí se svými problémy, co však je důležité, předkládá svým divákům vážné pokusy o seriózní divadelní práci a připravuje jim tak příjemné divadelní zážitky. V neposlední řadě všechny inscenace prokázaly, že soubory žijí současnými společenskými a kulturněpolitickými problémy.

ZDENĚK KOKTA

● OD 4. DO 8. KVĚTNA hrály ve Sptihněvi na III. oblastním festivalu vesnických souborů kolektivy z Hvozdné, Týnce, Lehotic, Nezdenic a Sptihněvi Tylovy Kutnohorské haviře, Aljošinův Nemocniční pokoj, Piskáčkovu operetu Perly panny Serafinky a Bukovčanovu hru Než kohout zazpívá.



tip pro vás



Příběhů o lásce, kterou přerвала válka, známe mnoho a v mnoha podobách. Jen namátkou si můžeme připomenout právě promítaný sovětsko-italský film *Slunečnice* či nedávne nové vydání proslulého Aldingtonova románu *Všichni lidé jsou nepřátelé*.

Významný sovětský dramatik Kornejčuk ve své hře **Paměť lásky** zachycuje milostné drama, jemuž dala vzniknout druhá světová válka. Na čas svedla dohromady osudy mladé Rusky a Itala. Ovšem poválečná situace, politický vývoj zemí, poválečné následky v myšlení lidí je zase rozdělily. Oběma hrdinům zbývalo hledání a čekání, nakonec rezignace. Teprve po letech se shledávají. Scházejí se v Kyjevě a Antonio poznává i svého syna, o němž neměl ani tušení, a který zná a musí navždy jen znát legendu o padlém otci. Antonio i Kateřina, i když oba vědí, že jejich láska byla láskou na celý život, se opět rozcházejí. Kornejčukovi nejde o zobrazení sentimentální milostné historie, spíše se snaží postihnout krutý dosah války i rozděleného světa do soukromého citového života jednotlivců. (9 mužů, 6 žen-dekorace: byt, restaurace, u památníku).

Jsou romány, jež patří jako základní kameny k budování určitého pevného zázemí pro každého sečtělého člověka. Dílo Romaina Rollanda *Dobry člověk* ještě žije k nim nesporně patří. Náš dramatik Ivan Taller dal dílu zajímavou podobu divadelní parafraze s názvem **Dobry člověk z Clamency**. Její inscenace je samozřejmě závislá na představiteli svérázného Colase Breugnona, Burgundana, jenž znal upřjet ži-

vota jako dobrého vína, které proslavilo jeho rodný milovaný kraj. (10 mužů, 3 ženy, 1 holčička), — dekorace: světnice, zahrada, před domem, bouda na vinici, rozestavěný dům.)

Zbývající dva tipy z novinek DILIA jsou určeny souborům pro děti a mládež. Pásmo z dopisů a deníků dětí z druhé světové války pod názvem **Deníky dětí** sestavila Jindra Delongová. Citlivá ruka zkušené ochotnické autorky a režisérky tu ve výběru postihuje několik dramatických a tragických osudů dětí, jež prožily nedětské i lidské zážitky ve fašistických koncentračních táborech. Je bolestné číst v těchto dokumentech, jsou otřesné, ale je bohužel stále třeba z výchovných důvodů vkládat do vědomí nových generací, ovšem nikoliv násilně, určitá fakta, citově na ně působit, neboť ony budou v budoucnu rozhodovat o podobě světa.

A nakonec něco jako očistný pramének průzračného potůčku: pohádka. Stará, velká a slavná, zachycená Boženou Němcovou — **Sůl nad zlato**. Dilia ji v minulých letech vydala v řadě dramatizací — dobrých i horších. Tu nejnovější napsal olomoucký dramaturg Radoslav Lošťák a je velmi zdařilá, svědčí o autorově znalosti mentality dnešních dětí. I když děj obohacuje a rozvíjí, přikomponovává několik postav, nedopouští se absolutně žádných násilných zásahů do základní linie příběhu, či nějakých neorganických aktualizací. (7 mužů — nebo 5 mužů, 2 chlapci — 4 ženy, dekorace: hradní síň, v lese, solná jeskyně.)

H S

nám dopadlo na záda. Pekli jsme se, připékali a zase deštěm zalévali! Do toho našeho vyloshovaného pytle jsme nacpali něco slasti i strasti, zkušeností i bláznovství, sena a slámy, růží i hloží. A to všechno je v nás nacpáno páte přes deváté, jako ve staré brašně. Jak těší člověka vypravovat si zvolna při sklence vína znovu všechno, co nebylo možná v klidu polknout...

DENÍKY DĚTÍ

Polský chlapec Cheim:

Drazí rodiče, kdyby nebe bylo papírem a všechno moře světa inkoustem, nemohl bych vylíčit útrapy a život v táboře. Tábor je na mýtině. Brzy ráno nás vyženou na práci do lesa. Nohy mi krvácejí, protože nám sebrali boty... Celý den pracujeme bez jídla a v noci spíme na holé zemi (vzali nám i kabáty). Každou noc nás přijdou opilí vojáci bít. Celé tělo mám již černé podlitinami jako kus ohořelého dřeva. Občas nám hodí trochu syrové mrkve a řepy, stydím se to napsat, ale my se rveme o každý kousek a dokonce i o listy a nať. Včera odtud dva chlapci utekli — tak nás postavili do řady a každého páteho zastřelili. Nebyl jsem sice páty, ale vím, že se odtud živ nedostanu. Naposledy vás všechny zdravím, milá maminko, tatínku, sestry a bratři.

BOŽENA NĚMCOVÁ —

RADOSLAV LOŠTÁK: SŮL NAD ZLATO

Kuchař: Udělal velkou chybu. Vyhnal jsi svou nejmladší a neupřímnější dceru Marušku za to, že ti upřímně vyznala svou lásku. Řekla ti, že tě miluje jako sůl a ty už ses za týden přesvědčil, že bys mohl klidně být bez zlata a drahých kamenů, ale ne bez soli.

.....

Ale správný král se nepozná jenom podle toho, že nikdy neudělá chybu, ale podle toho, že dovede svou chybu přiznat a hlavně — ji napravit.



ALEXANDR KORNEJČUK:

PAMĚŤ LÁSKY

Antonio: Vemte kytaru. Já mám slušný hlas. Půjdem spolu a zazpíváme jí pod oknem. Budete mi přizvukovat. A ona... určitě vyjde. Nemůže nevyjít. Zná takové písně, při nichž i stařenky vyskakují z postelí a zalýkají se vzpomínkami a štěstím. Na celém světě není děvčete ani ženy, ovšem kromě úplně hluchých, které by odolaly tomu velikému a překrásnému pokušení... U nás, když někdo neumí zpívat, požádá o to přítel nebo si někoho najme. Když mně bylo čtrnáct, přivydělával jsem si tím, že jsem zpíval za ty, co neměli hlas...

Anton: A vy byste šel teď hned se mnou?

Antonio: Jdu si pro kabát... (Odchází)

Anton: Počkejte...

Antonio: Neztrácejte čas, brzo bude svítat.

Anton: Pane Antonio, vy jste... vy jste opravdický kamarád... Dovolte, abych vás za to objal...

(Objímá ho. Antonio přitiskl Antona k hrudi. Ze svého pokoje přichází Kateřina. Strnula. Muži ji nezpokořovali)

Antonio (vzrušeně): Chtěl bych... moc bych si přál... hrozně moc... aby vaše láska byla šťastná. Aby vás nikdo nerozdělil... ne... abyste nikdy neztratili svoji lásku... nezradili...

IVAN TALLER:

DOBRY ČLOVĚK Z CLAMENCY

Colas (vejde, otřepává vodu z vousů — za ruku vede vnučku Glodii): Vítejte, přátelé! Jistě přinášíte samé dobré zprávy. Ale tu, že vojsko táhne z města pryč — to už vím. To se musí zapít!

(Venku zazní drnkot vojenského pochodu)

Panebože, kolik slunce a kolik dešťů

● NA PROGRAMU jubilejního XV. festivalu vespělých amatérských souborů v KAROLINCE byly od 24. do 30. dubna uvedeny Tylova Paličova dcera (OB Jarcová), Horynové Moudrá ševcová (Mladá scéna Karolinka), Gorkého Falešná mince (KP Rožnov pod Radhoštěm), Furmanovův Čapajev (KP Karolinka) a Zahradníkové Sól pro bící (hodiny) v pohostinském vystoupení slovenského souboru z Kysuckého Nového Města.



■ **CO INSPIRACÍ**, zasutých snů a nových perspektiv se náhle vynoří, spatříme-li na jevišti některou z Tylových her. Tentokrát to byla Paličova dcera v nastudování souboru Melantrich z Rožďalovic, který má ve svém středu zasloužilého člena **JOSEFA BEČVÁŘE**. Jeho hrobník Melichar je nezapomenutelným diváckým zážitkem, jak tomu bývá vždy, když se na jevišti objeví skutečná tylovská postava. Laskavá moudrost, humor, neohrožitelná víra v ono lepší, co v člověku přebývá, i nadšení, s kterým se vrhá

do boje proti bezpráví a lži — to všechno doléhá na diváka jako výzva, aby se připojil, přiložil ruku k dílu a zlepšoval při svém každodenním úsilí vztahy mezi lidmi. J. Bečvář tak dokumentuje obrovský význam ochotnické práce vůbec. Jako dlouholetý, skromný, poctivý a obětavý ochotnický herec byl po zásluze odměněn cenou za nejlepší herecký výkon v soutěži vesnických souborů okresu Nymburk, která se konala v Tatcích v dubnu tohoto roku.

JAROSLAV VÁGNER

● **Osvětová beseda** ve VRACOVĚ na Hodonínsku uspořádala spolu se svým dramatickým odborem, s okresním kulturním střediskem a ODPM slavnostní schůzi u příležitosti sedmdesátileté trvání ochotnického divadla ve Vracově. Oslavy pokračovaly XII. okresní přehlídkou dětských i dospělých souborů. Bohatou činností dokumentovala výstava, která byla při této příležitosti instalována.

● **SLÁVA CÓN**, jeden z nejpopulárnějších ochotníků Středočeského kraje, dovršil jubileum padesátileté herecké a režisérské činnosti a osmdvacetiletého působení v rakovnickém souboru Tyl. Jubilea bylo vzpomenuáno při první re-

prize Čapkovy hry **R. U. R.**, v níž si Cón zahrál stavitele Alquista. Přejeme milému jubilantovi hodně zdraví a pohody do další ochotnické práce.

● Na programu krajského festivalu vesnických souborů Jihomoravského kraje ve dnech 14. až 19. května v **Ratajích** byly tyto hry: Bajdžijev, Duel (JZD Haná Rataje), Tyl, Kutnohorští havíři (OB Hvozdná), Aljošin, Nemocniční pokoj (OB Týnec), Drda, Hrátky s čertem (Sokol Lomnice), Miller, Všichni moji synové (TJ Šlapanice), Ostrovskij, Pozdní láska (OB Nezamyslice) a Kudja, Když mizí bílé krvinky (VÚ Nitra j. h.).

● **Program festivalu XXIV. POJIZERSKÉ HRY** (25. května—3. června): Shakespeare, Veselé windsorské paničky (Kolár Mladá Boleslav) — Makarius, Není kocour jako kocour (Máj Praha) — Hellmanová, Lištičky (Máj Praha) — Andrejev, Ten, který dostává políčky (Studio Poděbrady) — Hubálek, Hodina Antigony (Tyl Mnichovo Hradiště) — Edlis, Cerven počátek léta (Vysoká Libeň) — Říha, Nebýt jako kámen němý a Povídka o krásné Isabelle (Okresní divadelní studio OKS Mladá Boleslav) a Suchovo Kobylin, Svatba Krečinského (Dobrovít Dobruška).

● **V KVĚTNU SE KONALA DIVADELNÍ PŘEHLEDKA CHEBSKA** s tímto programem: King—Cary, Velká zlá myš (KaSS Františkovy Lázně), Pinčevskij, Čapi mládě (ZDŠ Velká Hleďsebe), Dostál, Výtečníci (SSM hotelové školy Mariánské Lázně) a Korbel, Sousedi (OB Stará Voda).

ZÁPIS DO SLEZSKÉ ŽULY

*„Kdo na moje místo,
kdo zvedne můj štít?!”*

Joža Brus, přítel Váš i můj, dopisovatel AS, sedmašedesátník, jenž tu na jevišti ještě při premiéře Haškovy hry Pan Kobkán vdává dceru hrál Děkana, byl pár dní před první reprízou Žimrovických na XVI. krajském festivalu v Bordovcích vrchním inspicientem Časem nečekaně, ale definitivně z prken odvolán.

Bílá Opava potemněla, divadelní Slezsko truchlí nad odchodem jednoho z nejpopulárnějších severomoravských ochotníků. Široko daleko byl znám jako herec, režisér, porotce, ale především jako organizátor a funkcionář amatérského hnutí — člen KV a OV SČDO, člen krajské a okresní divadelní sekce. Byl nositelem Zlatého Tyla a řady čestných uznání a diplomů, kterými byl vyznamenán za organizační divadelních přehlídek a za obětavou práci pro rozvoj kulturního života na Opavsku vůbec.

Patřil i k veteránům Jiráskových Hronovů, o jejichž začátcích a historiích mladším rád vyprávěl. Na loňském 42. JH denně zval na naši partu k výpadům do okolí, v němž kdejakou pamětihodnost znal, neboť měl Hronovsko křížem krážem procestováno pěšky. Na „kulatých nohách“ udělali jsme kilometrů pozeňnaně, netušíce, že jsme tu s ním naposled. Vždyť při loučení nám kladl na srdce: „Kluci, slibme si, že za rok, až se opět sejdem na 43. JH, přineseme ze svých okresů zprávy o divadle a našem Svazu ještě radostnější.“

LYRICKÁ KOMEDIE A. P. ČECHOVA
A SOCIÁLNÍ HRY M. GORKÉHO, část 2

Z těchto představ vyšlo i jedno z prvních Čechovových dramát „Bez názvu“ (uváděné pod názvem „Člověk Platonov“, 1878–1881), v původní verzi napříliš dramatická úvaha o zbytečnosti lidské existence, jejíž výklad není jednoznačný. Čechov napsal spíše volný scénář, který nedává přesnou představu o interpretaci. Jeho pozornost se zaměřila na inteligenci, hledala odpověď nejen na obecně formulované otázky, vztité představy o nesmírné odpovědnosti, o heroickém poslání atd. Již v této dramatické prvotině nacházíme náznak konfrontace, vycházející z rozporu mezi dobovou nutností a vlastními možnostmi, ubíjejícími okolnostmi, které ubíraly energii a předurčovaly k nečinnosti. Z tematických okruhů „Člověka Platonova“ vyšlo pozdější drama „Ivanov“ (1887).

Nelze zapomínat na některé závažné dobové okolnosti: Čechov vstoupil do dramatické literatury na počátku osmdesátých let, v době po atentátu na Alexandra II. a krutých represáliích proti všem odpůrcům feudální monarchie. Opětovně se zpomalil rytmus společenského vývoje a divadlo se dostalo do krizové situace. Počátek osmdesátých let zastihl A. N. Ostrovského na sklonku života, většina her L. N. Tolstého vznikla později a na scénu se nemohla dostat. Sociální patos dramát A. N. Ostrovského vystřídal absolutně bezideová dramatika, která se přizpůsobila dobovým požadavkům. Apolitičnost, zábavnost, minimální míra vkusu, milostná tematika vyhledávaná za všech okolností tvořila základní rys dobového divadla. Nedivme se tedy, že odpuzovalo A. P. Čechova nejen repertoárem, ale také nekulturností, neuměleckostí nebo dokonce neuměleckou bezradností, zaostalostí...

Čechov neobhajoval vlastní subjektivní estetická kritéria, značný literární rozhled jej zaměřil na proud kritického realismu. Z něho odvozoval náročná měřítka, z něho odvodil také generační konflikt, základ dramatické prvotiny „Člověk Platonov“.

Společenský zájem vyžadoval „generační zlom“, jako historická nutnost se ukazovalo odpoutat se od minulosti, narušit „život otců“. V Čechovově dramatu je starší generace charakterizována jako „zastávce odpuzujícího pedantismu“; na její účet je připisován současný stav, nemožnost, aby zde obstal čestný jedinec, pomýšlející na něco jiného než na vlastní egoistické plány. Přestože konfrontace obou generací není příliš optimistická, objevila se ve hře postava Platonova, obdařená kladnými vlastnostmi, respektive symptomy dřívějších kladných předpokladů, jako mládí, odvahy a zásadovosti. Dobové podmínky je deformovaly, „přistříhly mu křídla“, naplnily jej pocitem bezvýchodnosti a nudy...

Pro další dramatické dílo A. P. Čechova zdají se závažné tematické okruhy prvotiny, především kritické vidění statkářského světa, „vynikajících dvořanských hnězd“, do nichž přicházejí noví majitelé. Důležité je poznání problematičnosti „dobového hrdiny“, člověka zbaveného sociálními a společenskými okolnostmi aktivní vůle, schopnosti změnit běh událostí, jež je schopen spíše odhadovat a komentovat. S tímto „neaktivním hrdinou“ setkáváme se opětovně ve hře „Ivanov“, směna starého dvořanstva, ustupujícího buržoazii stala se námětem „Višňového sadu“.

Zánik vztitého životního stylu, zjevný krach iluzí podníce-
ný proměnami buržoazní společnosti, k níž se již nemohly
upínat naděje zastánců kritického realismu, politická stag-
nace ruské společnosti, podmíněná nástupem politické reak-
ce — z takovýchto kořenů vyrostla postava „zklamaného
člověka“, intelektuála, žijícího více v minulosti než přítom-
nosti. Nihilistický program nedával mu možnost pevněji se



Čechovův Racek v provedení MCHAT. Foto APN

uchytit v životě, zbavoval jej zbytků logičnosti a rozumného chování. Takovéto typy zachytil A. P. Čechov v „Ivanovovi“ (1887), hře důležité z jiného hlediska. Jestliže po tematické stránce rozšiřovala hlediska a objevy, které lze objevit v dobové literatuře i poslední fázi dramatického díla A. N. Ostrovského, pak Čechovova první „velká hra“ znamenala něco úplně odlišného z hlediska typu konfliktu a kompozičním principem. Autor přesně určil překrývání motivů, vi“ zjevný nedostatek, tzn. mnohost motivů a jejich neúměrný rozsah, stalo se v „Ivanovovi“ promyšleným kompozičním principem. Autor přesně určil překrývání motivů, z něhož vznikl zvláštní dojem skrytého proudu, vnitřního děje, plynoucího pod povrchem banálních událostí. I když zůstala uchována dějová fabule zapojená do osudu hlavní postavy.

Podivuhodný smysl pro lakoničnost výrazu, přesnou a hutnou charakteristiku postavy napomohl vzniku dramatických miniatur, aktovky „Na velké cestě“ (1885), monologu „O škodlivosti tabáku“ (1886) a „Labutí písně“ (1887). Čechov se v nich nezřekl sociální problematiky, hledal jen účinnější výraz a nevyhýbal se anekdotické příhodě, odvozené z povídek a umožňující ironizovat měšťácký poklid.

Za první „velkou hru“ právem považujeme „Ivanova“, drama zapojené do dobové atmosféry mnohem více, než bývá předpokládáno. Nešlo jen o psychologickou motivaci paradoxního postavení ruské inteligence, která právem odmítala názory i životní styl aristokratických vrstev, jež pozvolna vyklizovaly arénu politického boje i přední místa v ekonomice celé země. Nemohla však nadchnout se představami a pomyslnými perspektivami, které jí předkládala buržoazie, a tak ztrácela možnost pevnější koncepce. Zůstávala bez opory, již nemohla poskytnout minulost, a neměla větší naději ani v budoucnu.

Pokračování

MARIANNINY ROZMARY

ALFRED DE MUSSET

Přeložil Josef Hajný

OSOBY:

MARIANNA
CLAUDIO
OCTAVIO
COELIO
TIBIA
HERMIA
CIUTA

Jednání první

1. scéna

Marianna, Ciuta, Coelio, pak Claudio, Tibia, později Octavio

MARIANNA
[vychází z domu, v ruce má modlitební knížku]

CIUTA

Na slovíčko, krásná paní, jestli dovolíte?

MARIANNA
[rozladěně] Co si přejete?

CIUTA

Mladý šlechtic se do vás zamiloval. Už celý měsíc marně hledá příležitost vám to říci. Jmenuje se Coelio. Je krásný a pochází ze vznešené rodiny.

MARIANNA
Vyřídte mu, že se namáhá zbytečně, a jestli se opovíží ještě jednou... řeknu to svému muži. [Odejde]

COELIO

[Přichází.] Tak co, Ciuto? Co říkala?

CIUTA

Ani se tomu věřit nechce! Netýkavka umodlená! Prý že to řekne svému muži, jestli se ještě jednou opovážíte...

COELIO

Ach, láska ukrutná! Zemřu, ano musím zemřít! Co myslíš, Ciuto? Máš ještě naději?

CIUTA

Myslím, že byste měl především zmizet. Táhle jde její manžel. [Odejdou. Přicházejí Claudio a Tibia.]

CLAUDIO

Tibio, jsi můj věrný a oddaný sluha? [Tibia přikývne.] Tak si zapiš za uší! Musím se pomstít!

TIBIA

[Překvapeně] Za co, pane?

CLAUDIO

Za urážku!

TIBIA

[ještě překvapenější]

CLAUDIO

Chlípínci a nemravové! Každou noc brnkají na kytary mé ženě pod okny! Ale já jim ukážu — Po klekání to skončí! Rozumíš...

TIBIA

Ale pane, serenády přece nemůžete zakázati!

CLAUDIO

To ne, ale mohu zabít každého, kdo se odváží dotknout mého pokladu!

TIBIA

Ale vaše žena přece nemá milence! To bych o tom musel něco vědět...

CLAUDIO

Nežvaň!... O svých pochybnostech vůbec nepochybuji! Znectili mě! A ke všemu veřejně!

TIBIA

Veřejně?

CLAUDIO

Když to říkám tobě, tak už je to veřejně!

TIBIA

Ale pane, celé město ví, že vaše žena dbá na svou počestnost. S nikým se nestýká, z domu skoro nevychází... jen do kostela...

CLAUDIO

Ech, ty!... Jen těch darů co jsem se jí nanosil! A co z toho? Parohy! Puknu vztekem!

TIBIA

To snad ne, pane!

CLAUDIO

A tím bude má pomsta strašnější! [Odejdou.]

COELIO

[Vrací se.] Běda, třikrát běda tomu, kdo se doopravdy zamiluje! A navíc beznadějně! Běda tomu, kdo začne snít a uvěřit svým snům! Jako by ležel v ložce, která se utrhla od břehu, když se do ní opřel vtr. Najednou se probere a zjistí, že břeh je v nedohlednu a k cíli už nedohlédne. Dál plout nemůže a na návrat ani pomyšlení. [Hudba jako při průvodu masopustních maskar.] Co je to za maskarádu? [Octavio vstoupí.] Ach Octavio! Takhle bláznit za bílého dne!

OCTAVIO

No a? Vždyť je karneval!

COELIO

Ty to vedeš! Jsi opilý ty, nebo já?

OCTAVIO

Jsi zamilovaný ty, nebo já?

COELIO

Jsem, do krásné Marianny! A čím dál víc!

OCTAVIO

Já taky, do kyperského vína! A čím dál, tím víc!

COELIO

To je náhoda, zrovna jsem chtěl jít k tobě!

OCTAVIO

To je náhoda, zrovna jdu domů! Už týden jsem tam nebyl!

COELIO

Rád bych tě požádal o malou službu.

OCTAVIO

Žádej co chceš, milý Coelio. Jestli potřebuješ peníze, jsem

na suchu! Jestli potřebuješ radu, jsem opilý! Jestli potřebuješ kord, šermuju jazykem! Ale mluv, udělám pro tebe všechno!

COELIO

Octavio, jak dlouho to chceš takhle vést? Vždyť se zabiješ!

OCTAVIO

Já?!... Nikdy! To bych raději zemřel, než bych si sáhl na život!

COELIO

Copak se tvůj život nerovná sebevraždě?

OCTAVIO

Ale kdepak! Představ si provazolezce ve stříbrných střevecích a s tyčí. Běhá mezi nebem a zemí, a na něho zřít pousta scvrklých ksichtů jako vybledlá a vychitlá strašidla, v němž se proměnil věřitelé, příbuzní a kurtizány. A celá ta obudná tlupa se mu věší na kabát a tahá ho, jen aby ztratil rovnováhu. Nad hlavou, kolem uší mu duní nabubřelá slova a fráze. Mrak hrozivých předpovědí se mu snaží zakrýt oči svými černými křídly. Provazolezec ale ví, že se nesmí podívat dolů, aby se mu nezatočila hlava, ani nahoru, aby neudělal chybný krok. Běhá po laně a z číše veselosti, kterou drží v ruce, nevyleje ani kapku. A takový je můj život, drahý příteli.

COELIO

Máš štěstí, že jsi blázen!

OCTAVIO

Jsi blázen, že ho nemáš! Řekni mi, co ti schází.

COELIO

Klid, bezstarostnost, zkrátka chybí mi život podobný zrcadlu, které všechno odráží, a po němž všechno sklouzne. Ničím se láskou, která je pro tebe zábavou. Drahý příteli, ty nikdy nepochopíš, co znamená milovat! Svět mi zpustnul. Ve dne v noci bloudím jako ve snách. A když vychází měsíc, stojím s hudebníky pod balkónem a poslouchám, jak písní vzdávají hold Mariannině krásě! Ještě nikdy jsem ale nezahlédl ani její stín!

OCTAVIO

Která Marianna? Moje sestřenice?

COELIO

Žena starého Claudia.

OCTAVIO

Tak to určitě bude ona. Haha. Claudio je stvořený pro parohy. Spolehní se, Coelio, že ti v tom pomůžu.

COELIO

Tolikrát jsem se jí pokoušel vyznat lásku, ale všechno bylo marné. Prý byla na vychování v klášteře a svého muže milu-

je. Přede všemi zavírá dveře a nikdo se k ní nedostane.

OCTAVIO

A je aspoň hezká? To jsem ale pitomec! Když ji miluješ, tak je to přece jedno! Něco ale vymyslíme, ne?

COELIO

Můžu být upřímný? Ale nevy-směješ se mi!

OCTAVIO

Možná, že ano, ale přesto buď upřímný!

COELIO

Jako příbuzný musíš mít přece do domu přístup?

OCTAVIO

To nevím, jestli musím... Ale dejme tomu, že ano. I když naše vznešená rodina drží pohromadě jako svazek petržele. Naše vztahy jsou spíš volné, dopisujeme si, nic víc. Marianna mě ale podle jména určitě zná. Mám se přimluvit?

COELIO

Nejmiň dvacetkrát jsem se pokoušel ji oslovit, a pokaždé se mi podlomila kolena, když jsem se k ní přiblížil. Vždycky, když ji vidím, nejsem s to vypravit ze sebe kloudnou větu.

OCTAVIO

To znám. Takový pocit mívá lovec, když sedí na čekaně a najednou vyběhne po suchém listě laň. Neklidnými boky se otírá o vřes a šustí to jako hedvábné šaty. V tu chvíli cítí lovec srdce až v krku. Ani nedýchá a mlčky zdvihne pušku.

COELIO

Co se to ale děje se mnou? Každý chlap přece ví: ženská jako ženská. Ale proč potom není láska jako láska? Věř mi, Octavio, že bych tuhle ženu miloval jinak než ty a jinak než každou jinou. Čím to je? Vždyť jsou to pořád tytéž oči, rty, ruce a bílé šaty! Tebe by taková láska přitahovala jako magnet železo, ale mně ubírá sílu. Kdo může s jistotou tvrdit: tohle je veselí a tamto smutné? Skutečnost je jenom stín. Nádhernou ji dělá teprve fantazie. Jakoby zahalen do závoje vidíš lesy a řeky a púvabné tváře, ale to všechno jsou jen odstíny onoho kouzelného předu. Octavio, pomoz mi, prosím tě.

OCTAVIO

Tvá láska ti pomátla hlavu jako láhev syrakuského. Ruku na to, že ti pomůžu. Jen co vystřízlivím, něco mi napadne. Já Mariannu znám. Už teď mě nenávidí, i když mě v životě neviděla. A má taky proč, když do omrzení brebtá zdrávasy.

COELIO

Dělej si co chceš, jenom mě, prosím tě, nezraď! Spoléhám na tebe a věřím ti.

OCTAVIO
A co kdybys tak přešel zed?
COELIO
Zed mezi námi se přelézt nedá!
OCTAVIO
Pošli jí psaníčko!
COELIO
Vrací mi je, nebo je trhá.
OCTAVIO
Tak miluj jinou! Pojd se mnou
k Rosalindě.
COELIO
Ne, můj život patří Marianně.
Jediným slovem ho může zničit.
Žít pro jinou by mi bylo obtíž-
nější než zemřít pro ni. Buď
bude má, nebo se zabiju!
OCTAVIO
Zmlz a já s ní promluvíme!
COELIO
Co tě to napadá? Takhle?
OCTAVIO
Tak! Opilsto a já se máme pří-
liš rádi, než abychom se hádali.
Copak jsem nějaký zelenáč,
který se, když přičichne k láh-
vi, opije a hned se pere s ví-
nem? Kdepak, opilsto je moje
druhá přirozenost. Bez ní to
nejsem ani já. Dělat si, co chci,
je moje krédo. Jak budu mlu-
vit s tvou krasavicí, tak bych
mluvil v tuhle chvíli třeba
s královnou!
COELIO
Nevím, co je to se mnou...
ne, raději s ní nemluvi!
OCTAVIO
Proč?
COELIO
Nevím, ale něco mi říká, že mě
zradíš.
OCTAVIO
Všad se, Coelio, že Marianna
bude tvá nebo nikoho na svě-
tě... [Coelio odchází. Přichází
Marianna. Octavio ji osloví.]
OCTAVIO
Neotáčejte se ke mně zády,
krásná princezno, a věnujte je-
den pohled nejnevhodnějšímu ze
svých služebníků.
MARIANNA
Kdo jste?
OCTAVIO
Jmenuji se Octavio, a jsem bra-
tranec vašeho muže.
MARIANNA
Přišel jste ho navštívit? Za
chvíli se vrátí.
OCTAVIO
Nepřišel jsem za ním! Bojím se
však, že vám bude nepříjem-
né, až vám řeknu, co mě trápí.
MARIANNA
Tak si to nechte pro sebe a
nezdržujte mě.
OCTAVIO
To právě nemůžu. Proto vás
prosim, abyste mě vyslechla.
Jste příliš krutá, Marianno! Va-
še oči zraňují a vaše slova ne-
léčí. Čím vám ublížil Coelio?
MARIANNA
O kom to mluvíte? Koho jsem
zranila?
OCTAVIO
Způsobila jste chorobu, která
je trýznivější, že je beznaděj-
ná. Je to bolest, která se těší
sama se sebou a odmítá lék
i z ruky přítele. Je to nemoc,
která jako jed vysává krev ze
rtů a je přítom hladší než med.
Nemoc, jež přívalem slz roz-

pustí nejtvrdší srdce jako Kleo-
patra svojí perlu. Nemoc, kte-
rou nezmírnil žádné bylinky,
ani lidské vědění. Nemoc, jež
se živí svitem měsíce, vůní
zvadlé růže, smutnou melodií,
a jako včela nektar z květů,
saje své utrpení ze všeho, co
ji obklopuje.
MARIANNA
Neprozradil byste mi, jak se
ta nemoc jmenuje?
OCTAVIO
Ať vám to prozradí vaše sny
či vůně pomerančovníků nebo
zpívající fontána. Až ji jednou
zvečera sama začnete hledat,
najdete její jméno na svých
rtech, a samo to jméno už bu-
de nemocí.
MARIANNA
Copak je ta nemoc tak hrozná
nebezpečná, že se jí bojí i ústa
jež se za ni přimlouvají?
OCTAVIO
Copak není příjemné a milé
o ní slyšet, že se tolik vyptá-
vate, milá sestřenko? Sama
jste ji Coeliovi naočkovala.
MARIANNA
Není to moje vina, neznám ho,
ani tu jeho chorobu.
OCTAVIO
Veďte, že bych si z celého srd-
ce přál, abyste poznala obojí,
a nikdy je od sebe neoddě-
lila!
MARIANNA
Myslíte to vážně?
OCTAVIO
Coelio je můj nejlepší přítel.
Kdybych chtěl, abyste po něm
zatoužila, asi bych vám řekl,
že je krásný, mladý a šlechet-
ný. A nelhal bych. Chci ale,
abyste se nad ním slitovala.
Proto vám řeknu, že je smut-
ný jako nejčernější smrt od
chvíle, kdy vás poprvé spatřil.
MARIANNA
Já přece za to nemůžu, že je
smutný!
OCTAVIO
A on snad ano? Myslí jen na
vás. Ve dne v noci bloumá
kolem vašeho domu. Nikdy jste
neslyšela jeho serenády? Ni-
kdy jste o půlnoci nevytáhla
žaluzie a neodhrnula záclonu?
MARIANNA
Tohle náměstí je pro všechny,
a každý si tady večer může za-
zpívat.
OCTAVIO
Každý se do vás může zamilo-
vat, ale žádný vám to nesmí
říci. Kolik je vám let, Marian-
no?
MARIANNA
Co je to za otázku? Devate-
náct!
OCTAVIO
To znamená, že máte před se-
bou jen pět let, abyste byla
milována, deset, abyste milo-
vala, a zbytek života na mo-
dlení.
MARIANNA
Myslíte? Miluji Claudia, vaše-
ho bratrance a svého muže, a
ten mi zaručí, abych využila
času, jak jste mi ho trefně roz-
dělil.
OCTAVIO
Ten? [Chechtá se.]

MARIANNA
Nevím, co je na tom k smích!
Je to můj muž!
OCTAVIO
Právě proto! A proč byste ne-
mohla milovat Coella? Je to váš
titell!
MARIANNA
Sbohem, pame Octavio, to vaše
žertování zachází příliš dale-
ko. [Odejde.]
OCTAVIO
Má překrásné oči, na mou du-
ši! [Odejde.]
2. scéna
Hermia, Coelio
[Vejde Coelio.]
COELIO
Ach, mátl! ...
HERMIA
Coelio! Celé noci se touláš...
Co tě trápí?... Co?... Proč
se mi nesvěříš, synku, proč?...
Když ti bylo deset let, stačil
přísnější pohled, a hned jsi měl
smutné oči. A když jsem se na
tebe podívala vlídně, oči ti jen
zářily. Jako by tvou plavou
hlavinku s matčíným srdcem
spojovala tenounká nit. Teď
jsem pro tebe, dítě, jen starší
sestra, která tě sice nezboví
trápení, ale rozdělit se o ně
dovede.
COELIO
Bývala jste krásná, mamínko.
Představuji si, jak vám do po-
otevřených oken zamilovaně
šeptaly kytary, a vy jste se
procházela po náměstí, pyšně
štavějíc na odív svou bezsta-
rostnou a nádhernou mladost.
Ach, mamínko, kolik mužů se
do vás asi zamilovalo! A vy
jste je nemilovala! Někdy pří-
buzný mého otce prý zemřel
z lásky k vám!
HERMIA
Proč mi to připomínáš?
COELIO
Nechci vás zranit, mamínko,
nechci, abyste plakala, ale pro-
sim vás, vypravujte mi tu pří-
hodu.
HERMIA
Tvůj otec mě tehdy ještě ne-
znal. Jako příbuzný naší rodi-
ny slíbil mladému Orsinimu,
který si mě chtěl vzít, že se
přimluví. Když poprvé přišel,
tvůj dědeček se s ním přivítal,
jak se slušelo na jeho uroze-
nost, a zanedlouho se z nich
stali důvěrní přátelé. Přestože
sňatek s Orsiním byl výhodný,
odmítla jsem. Tvůj otec totiž
svými přimlouvami zabil v mém
srdci lásku, kterou snad Orsi-
ního vytrvalé dvorení ve mně
vzbudilo. Netušila jsem, jak
silně a vášnivě mě Orsini mi-
luje. Když mu tvůj otec při-
nesl odmítavou odpověď, skácel
se mu v bezvědomí do náruče.
Pak odjel na dlouhou cestu a
dlouho se u nás neobjevil. Mě-
la jsem za to, že se jeho zá-
rmutek utišil. Zatím tvůj otec
převal Orsiního úlohu, a po-
žádal mě jednou o to, co jsem
Orsinimu odmítla. Milovala
jsem ho upřímně, a protože si
ho vážili i moji rodiče, nevá-

hala jsem s odpovědí. Ještě týž
den jsme se zasnoubili a za ně-
kolik týdnů jsme stáli před
oltářem. Ve stejnou dobu se
však vrátil Orsini. Vyhledal tvé-
ho otce a obvinil ho, že zra-
dil jeho důvěru a že má na
svědomí moje odmítnutí. „Ostat-
ně“, dodal nakonec, „jestli
jste mě chtěl zničit, může být
po vašem.“ Jeho slova otce vy-
dělila, běžel tedy k mému otci
a žádal ho, aby Orsinimu do-
svědčil, že se mýlí. Ale bylo už
pozdě. Chudák Orsiního našli
probrudného kordem v jeho
ložnici.
3. scéna
Claudio, Tibia
[Oba přicházejí.]
CLAUDIO
Jak jenom zabránit tomu, aby
ji zpívali pod oknem?
TIBIA
Na zpívání není nic zlého. Já
si taky někdy zazpívám.
CLAUDIO
Ono je zpívat a zpívat. Dobře
zpívat není jen tak...
TIBIA
Pro vás nebo pro mě, protože
nemáme hlas, ale co takový ko-
medianti? Ti dovedou zpívat!
CLAUDIO
Když člověk stráví celý život
na jevišti...
TIBIA
Kolik myslíte, že mu to za rok
vynesou?
CLAUDIO
Komu? Smířčímu soudci?
TIBIA
Ne, takovému zpěvákovi!
CLAUDIO
To nevím, ale smířčí soudce
bere tak třetinu mého platu
a okresní prokurátor polovinu.
TIBIA
Kdybych já byl královským pro-
kurátorem, a moje žena měla
milence, víte, co bych jim na-
pálil?
CLAUDIO
Galeje?
TIBIA
Ne, smrt! Číst nahlas takový
rozsudek smrti, to musí být
nádherný pocit!
CLAUDIO
Rozsudek nechte prokurátor, ale
písař.
TIBIA
Váš písař má hezkou ženu.
CLAUDIO
Písař ne, předseda soudu má
hezkou ženu. Včera jsem byl
u nich na večeři.
TIBIA
Ale písař taky. To vím zase já!
Tamhle jde vaše žena!
MARIANNA
[Vejde.] Vy se tady klidně pro-
cházejte a vůbec vám nevadí,
co se mi přihodilo!
CLAUDIO
Copak, copak, má drahá?
MARIANNA
Přišel za mnou váš bratranec.
CLAUDIO
Který?
(Dokončení)

o čem vím

Polský měsíčník *Scena* vychází na šedesátí stranách třibarevně. Pestrostí obsahu i svěží, moderní grafickou úpravou, kterou výborně doplňují výrazné, přitažlivé fotografie, může časopis celkem dobře konkurovat klasickému čtrnáctideníku *Teatr*. Jenže „*Scena*“ je zaměřena především na práci amatérských divadel, která v Polsku se dělí na dělnické divadlo, studentské divadlo, školní divadlo atd. Tradice amatérského divadla je tak jako u nás bohatá, např. Svaz amatérských divadel oslavil letos v Gdaňsku — kde vznikl — své 65. výročí.

Tahle poznámka však, nic víc a nic méně, chce upozornit na to, jak vypadá a o čem pojednává časopis příbuzný naší AS. Srovnávat lze mnohé, nejde mi však o nějaké hodnocení. Spíše o všeobecnou informaci, abychom také znali práci bratrské polské redakce, byť „na dálku“. Zásadní články jsou dvojího druhu: o aktuálních představeních, spíše

větší články o méně představeních, dále pak obecnější úvahy o stavu a situaci amatérského divadla. Stála by jistě za překlad diskuse, v níž se debatovalo o takových otázkách — „Jakou funkci má mít v dnešní společnosti amatérské divadlo?“ „Má pouze šířit všeobecně uznávané kvality, nebo také samo experimentovat?“ „Co je výrazem experimentu v amatérském divadle školním, studentském, vesnickém, souborů v továrnách?“ V diskusi vystoupilo i několik známých profesionálních kritiků. Mimochodem, známí kritici jsou dosti častými autory článků jednotlivých čísel. A píše se tu také velmi mnoho o profesionálním divadle, přestože kromě amatérské *Sceny* existují ještě dva speciální polské odborné divadelní časopisy pro profesionální divadlo. Namátkou cituji obsahy či tituly jednotlivých článků: „Jak dál v amatérském divadle?“ „Prožívat svoji dobu!“ V rubrice „Divadlo světa“ píše známý kritik *Tribuny* Ludu R. Szydlowski „O totálním divadle Petra Brooky“. Je to obsáhlá stať, doplněná

fotografiemi. V rubrice „Malá encyklopedie velkého dramatu“ nacházíme věcný výklad díla N. V. Gogola. Obsáhlý portrét s mnoha fotografiemi je věnován známé polské herečce (*Teatr Ateneum*) Alexandře Šlaské. V každém čísle najdeme stránku drobných zpráv a informací, věnovaných jak amatérskému, tak profesionálnímu divadlu, je tu pravidelná rubrika o televizních inscenacích příštího měsíce (zasvěceně ji píše dramaturgyně varšavské televize a překladatelka z češtiny I. Boituchová), v každém čísle je také tzv. „Repertuar *Sceny*“, neboli text jedné aktovky, nebo nějakého pásmu. (Snad najdeme vhodnou aktovku i pro naše čtenáře!) Samozřejmě, že se nám nepodaří zevrubněji postihnout tento zajímavý polský časopis. O to však v této drobné informaci nejde. Spíše jsme měli na mysli skromný pohled do dílny našich přátel. Nakonec ještě profesionální poznámku: kromě grafika dělají časopis čtyři redaktori. Náklad — 14 tisíc výtisků! (Tedy o něco víc výtisků, než mají oba profesionální divadelní časopisy dohromady!)

DILIA se činí...

Nemají to v DILII jistě lehké, hledat nové překladatele, sjednávat smlouvy, zadávat opce, vyhledávat zahraniční novinky a přivážet je k nám, a naopak vydávat domácí texty, překlady zahraničních her atd. Výpočet úkolů této užitečné instituce by byl jistě obsáhlý. Nemíním DILII jednoznačně chválit, slyšíme na ni také dost nářků, někdy oprávněných, jindy vyvěrajících z neinformovanosti. Kdo například zná, jak málo početně obsazená je redakce DILIA,

jistě mnohé pochopí. Ale opakuji, nechci ani chválit, ani snášet kritické výtky, rád bych pouze konstatoval, že nová edice DILIA „Malá řada socialistických autorů“ je počin nanejvýš užitečný. Zatím mám před sebou na stole malé červené knížečky, mezi nimiž je např. východoněmecká novinka H. Hausera *Barbara*, text maďarské veselohry L. Tabiho *Jako po másle* a ještě dvě další východoněmecké novinky: Schneiderova *Zámecká hospoda* a hra *Dívka*, kterou jsem poznal od R. Kernla. Při běžném přečtení se zdají být celkem na slušné

úrovni i překlady her (J. Stach, M. Kavanová, Fr. Stier). Odpovědnou redakcí edice je V. Sochorovská. Chcete-li si tyto i další texty přečíst, což vřele doporučuji, napište si do DILIA, svazek stojí deset korun. Bylo by si jen přát, aby po této edici brzy následovala i edice novinek pokrokových autorů z celého světa. Věru, máme co poznávat — stačí jen srovnat, co se dnes vydává, tiskne a může v překladech z této oblasti přečíst v Maďarsku, Bulharsku, Polsku či SSSR, kde vycházejí sborníky textů v obrovských nákladech!

co je nového jinde

Také letos se má uskutečnit festival „Eurodrama“, který vloni uspořádal v NSR Mezinárodní svaz amatérských divadel (IATA). Z 23 přihlášených souborů z celého světa vybrala porota deset. Byl mezi nimi i jeden soubor z Polska, gdaňské divadlo „a“. Loňský festival se konal v mládežnickém klubu *Továrna* a také na scéně *Deutsches Schauspielhaus*, jedné z nejvýznamnějších německých scén.

Arthur Miller napsal novou, v pořadí již jedenáctou hru. Jmenuje se „The creation of the world and other business“ a měla nedávno premiéru v New Yorku. Její podtitul zní „katastrofická komedie“. Téma prý našel autor v Bibli. Protagonisty hry jsou Bůh a

Lucifer, mezi nimi se ocitne Adam a Eva. Na počátku se autor ptá — jestliže Bůh stvořil všechno a je tak dobrý, jak se říká, k čemu potom stvořil Lucifera? A jednou z dalších otázek hry je: když lidé tak touží po spravedlnosti, proč pořád páchají tolik nespravedlností? Postava Boha prý ve hře vyhlíží jako starý hodný pán, který od lidí stále něco požaduje a přitom chce, aby ho chválili. Sympatie autora jsou spíše na straně Luciferově, který je ukázán jako „rozumná skutečnost“. Konečné stanovisko ovšem autor zůstal divákům — patrně zájemně — dlužen. Formální podoba hry vzbudila u kritiků polemiky. Vedle vtípných aforismů, připomínajících mnohdy Shawa, je prý ve hře také dost hluchých míst. Všichni však ukazují, že v Millerově tvorbě je to pokus

o nové téma i nový jevištní tvar, ale spoň v díle samotného dramatika.

Časopis Inostrannaja literatura zasvětil své letošní první číslo několika základním tématům. Jedním z nich je obsáhlý rozbor díla polského avantgardního — přesněji bychom snad měli říci experimentujícího — režiséra J. Grotowského, o němž jsme sice hodně četli, nicméně jeho dílo neznáme. V čísle je rovněž obšírný rozhovor s polským divadelníkem, o němž se dnes ve světě hodně píše, mluví a diskutuje.

V SSSR je dnes 540 divadelních scén, z toho 200 činoherních. Ročně odehrají více než 140 tisíc představení, které spatří několik desítek miliónů diváků. Kolem 30 % z uvedených představení bylo odehráno v malých městech a na vesnicích.

/AFU/

Snímek na titulní stránce je z polského amatérského festivalu malých jevištních forem — štětinské divadlo „*Třináct múz*“ uvádí „*Rozmluvu s vlastní nohou*“

Amatérská scéna, ročník X (Ochotnické divadlo, ročník XIX), číslo 7, červenec 1973. Vydává ministerstvo kultury v nakladatelství *Orbis*, n. p., Praha 2, Vinohradská 46. — Redakce: Jiří Beneš (vedoucí redaktor), Pavel Bošek. — Grafická úprava: Nina Roháčová. — Technická redakce: Jana Zubíková. — Adresa redakce: 120 00 Praha 2, Vinohradská 2, telefon 22 10 57. — Tiskne Státní tiskárna, n. p., závod 2, 120 00 Praha 2, Slezská 13. — Rozšiřuje Poštovní novinová služba, informace o předplatném podává a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. — Cena jednotlivého výtisku 4 Kčs. — © Nakladatelství *Orbis*, n. p., Praha 1973.



William Shakespeare Zkrocení zlé ženy. Na snímcích Petruccio (Vladimír Brabec) a Kateřina (Klára Jerneková). Na IV. straně obálky v téže inscenaci Petruccio (Vladimír Brabec) a Grumio (Rudolf Hrušínský). Foto dr. Jaromír Svoboda



